

Jaarverslag 2012

STICHTING PENSIOENFONDS HOOGOVS
zeker nu, zeker later

Jaarverslag 2012

Vastgesteld door het bestuur van
Stichting Pensioenfonds Hoogovens
op 13 mei 2013

ir. W.J.H.M.B. Hamers, *voorzitter*
dr. R. Verhoef, *secretaris*

Inhoud

• Voorwoord	4
• Kerncijfers	6
Bestuursverslag	
• Financiële positie	8
• Pensioenen	13
• Beleggingen	22
• Bestuursaangelegenheden	28
Verantwoording en toezicht	
• Verslag Commissie van intern toezicht	32
- Reactie bestuur	34
• Oordeel Verantwoordingsorgaan	35
- Reactie bestuur	37
Jaarrekening 2012	
• Financiële overzichten	40
- Balans per 31 december	40
- Staat van baten en lasten	40
- Bestemming van het saldo van baten en lasten	41
- Kasstroomoverzicht	41
• Toelichting op de jaarrekening	42
• Toelichting op de balans	44
• Toelichting op de staat van baten en lasten	49
• Risicoparagraaf	51
Overige gegevens	
• Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	60
• Actuariële verklaring	61
• Informatie omtrent de uitvoeringsovereenkomst	62
Bijlagen	
• Bijlage 1: Structuur Stichting Pensioenfonds Hoogovens	64
• Bijlage 2: Personalía	66
• Bijlage 3: Begrippenlijst	68
Summary	
• Key figures	74
• Financial policy and risk	75
• Financial statements	76

Voorwoord

Nog veel werk aan de winkel

De financiële positie van Stichting Pensioenfonds Hoogovens verbeterde zich in 2012, ondanks het feit dat de levensverwachting wederom is gestegen. Helaas was dit herstel onvoldoende om de pensioenen te kunnen verhogen. Het beleggingsrendement van 14,4% was hoog, maar de historisch lage rente en de wederom toegenomen levensverwachting hebben tot een flinke toename van de pensioenverplichtingen (van 9.1%) geleid. Uiteindelijk is in 2012 daarmee de dekkingsgraad gestegen van 107,2% naar 111,2%. Deze stijging is voor ongeveer de helft (2 procentpunt) veroorzaakt door een aanpassing van de definitie van de rekenrente door DNB (introductie UFR). Kortom is bij ons fonds gelukkig niet aan de orde, maar er blijft sprake van grote onzekerheid op de financiële markten. Gegeven de lage rentes achtte het bestuur een verhoging van de pensioenen niet verantwoord. Door nu voorzichtig te zijn en volop in te zetten op het herstel van het fonds, hopen we dat er in de toekomst weer ruimte komt voor pensioenverhogingen. Naast het ontberen van de jaarlijkse indexatie is de pensioenpremie verder verhoogd en wordt in 2013 de maximale opslag van 22% op de premie in rekening gebracht. Zo leveren alle partijen (de onderneming, werknemers en gepensioneerden) een bijdrage aan het herstel van de financiële positie.

In 2012 is de omvang van het bestuur gereduceerd van zestien naar twaalf leden en zijn er drie bestuursleden met specifieke deskundigheid op het terrein van beleggingen en risicomanagement toegetreden. Met deze aanpassingen is een belangrijke impuls gegeven aan de stroomlijning van het bestuur en de versterking van de betreffende kennis en vaardigheden. Er zijn vijf leden nieuw ingestroomd en vier leden herbenoemd. Het wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfonds kan echter leiden tot nieuwe aanpassingen. Niet alleen voor het bestuur, maar ook voor het Verantwoordingsorgaan en de Commissie van intern toezicht. Omdat de parlementaire behandeling nog niet is afgerond, zal het bestuur naar verwachting pas in de loop van 2013 de consequenties hiervan in beeld kunnen brengen en met de betreffende partijen betrokken bij het fonds bespreken.

In 2013 is door de overheid de eerste stap gemaakt in de verhoging van de AOW-leeftijd. Tevens zijn er voor 2014 beperkingen met betrekking tot het fiscaal kader aangekondigd door het kabinet. Daarnaast zal eind 2013 het Financieel Toetsingskader naar verwachting ingrijpende veranderingen ondergaan, waardoor er waarschijnlijk een keuze ontstaat tussen een nominaal en een reëel pensioencontract. De sociale partners IJmuiden zijn aan zet om de gevolgen hiervan voor het pensioencontract in beeld te brengen. De exacte uitwerking en het bijbehorende tijdspad zijn op dit moment nog onvoldoende bekend om nu al keuzes te maken of hierop voor te sorteren.

In het vorige jaarverslag is aangegeven dat het bestuur in 2012 prioriteit zou geven aan de review beleggingsbeleid, heroverweging van de interne beleidstaffel in het kader van een aangepast pensioencontract en aanpassing van de bestuursstructuur. Het bestuur constateert dat het afgelopen jaar op deze drie terreinen wel de nodige stappen zijn gezet, maar nog niet tot afronding kon worden gekomen.

Met betrekking tot de *review beleggingsbeleid* is in 2012 gekozen voor een verschuiving van de focus. Deelconclusie is dat de matching- en returnstrategie de afgelopen jaren goed heeft gewerkt. Er wordt nu niet alleen gekeken naar de evaluatie van de matching- en returnstrategie maar ook meer naar de beleggingsstrategie in het algemeen. Onder andere de inbreng van drie leden met specifieke deskundigheid op het terrein van beleggingen en risicomanagement heeft aan deze verschuiving van de focus bijgedragen. In mei 2013 vindt de afronding plaats.

In mei 2012 is de zogenaamde Hoofdlijnennotitie FTK van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) verschenen. De verwachting was dat deze notitie een kader zou geven voor de discussie over een aangepast *pensioencontract* en voor een evaluatie van de (interne) *beleidstaffel*. Bij publicatie bleek evenwel dat essentiële punten nog niet waren uitgewerkt. Dit is (een jaar later, voorjaar 2013) nog steeds het geval. Voorts worden in het recent gesloten sociaal akkoord van de landelijke sociale partners nieuwe voorstellen gedaan. Naar verwachting komt rond de zomer 2013 een eerste uitwerking van SZW beschikbaar (consultatie), een voorstel ten behoeve van de Tweede Kamer volgt pas eind 2013. Daarna volgt nog de parlementaire behandeling. Het bestuur heeft het afgelopen jaar op verschillende momenten gezien hoe te opereren. Conclusie is op dit moment nog steeds dat gezien de grote onzekerheden over de inrichting van de regelgeving het nu niet mogelijk is verder stappen te ondernemen. In de tweede helft van 2013 en met name in 2014 kunnen gezien het verwachte tijdschema wel meer concrete stappen worden gezet.

Inzake de *bestuursstructuur* is een onderscheid te maken tussen enerzijds wijzigingen in de omvang en samenstelling van het bestuur en anderzijds alternatieven voor de huidige bestuursstructuur. Idealiter zouden deze (samenhangende) vraagstukken ook integraal moeten worden gezien. Dit is het afgelopen jaar niet mogelijk gebleken. In 2012 is binnen het pensioenfonds gestart met een discussie over omvang, samenstelling en alternatieve modellen. De alternatieve bestuursmodellen zijn besproken (door het bestuur met sociale partners, Verantwoordingsorgaan (VO) en Commissie van intern toezicht (CIT)). Keuzes konden hier echter niet worden gemaakt, vanwege het ontbreken van de concrete invulling van het wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfonds. Met betrekking tot de omvang en samenstelling zijn in 2012 zoals gezegd toch concrete stappen genomen, door verkleining van het aantal leden van het bestuur en de opname van drie leden met specialistische kennis en ervaring. De discussie over de bestuursstructuur is geparkeerd. Na het afronden van de parlementaire behandeling in de Tweede Kamer (medio 2013) kan en zal de discussie over de bestuursmodellen worden vervolgd.

Uit het bovenstaande blijkt dat de ambitie van het pensioenfonds, het bieden van een welvaartsvaste opbouw en waardevaste pensioenuitkeringen, in 2012 wederom niet gerealiseerd is. Gezien de huidige financiële positie verwachten wij dat ook de komende jaren onvoldoende financiële ruimte bestaat om de pensioenen (volledig) te kunnen verhogen met de prijs- of looninflatie. Dit maakt helderheid over de toekomstige regelgeving en uitgangspunten voor een mogelijke aanpassing van de pensioenregeling des te urgenter. Het bestuur heeft sociale partners opgeroepen om alsdan in gesprek te gaan over het waarmaken van de ambitie en de pensioenregeling op dit punt te herzien. Het bestuur zal dit proces ondersteunen.

Beverwijk, 13 mei 2013

Wim Hamers, *voorzitter bestuur*

Rob Verhoef, *secretaris bestuur*

Kerncijfers (bedragen in mln. €)

	2012	2011	2010	2009	2008
Aantal verzekerden					
Deelnemers	9.824	9.893	10.267	10.775	11.312
Gewezen deelnemers	4.136	4.285	4.774	5.012	8.083
Pensioengerechtigden ¹	<u>15.649</u>	<u>15.782</u>	<u>15.948</u>	<u>15.662</u>	<u>15.421</u>
Totaal	29.609	29.960	30.989	31.449	34.816
Voorziening pensioenverplichtingen					
Deelnemers	2.566	2.292	1.956	1.761	1.858
Gewezen deelnemers	239	219	192	138	158
Pensioengerechtigden	<u>3.195</u>	<u>3.053</u>	<u>2.816</u>	<u>2.622</u>	<u>2.483</u>
Totaal	6.000	5.564	4.964	4.521	4.499
Kenmerken voorziening pensioenverplichtingen					
Rijpingsgraad (in %)	53	55	57	58	55
Duration	15	15	14	13	13
Gemiddeld gewogen rentevoet (in %)	2,3	2,7	3,5	3,9	3,6
Beleggingen					
Vastgoedbeleggingen	473	475	470	437	493
Aandelen	1.801	1.557	1.458	1.173	800
Vastrentende waarden	3.352	2.794	1.913	1.914	1.933
Derivaten ²	731	845	1.146	1.272	1.106
Overige beleggingen	<u>327</u>	<u>306</u>	<u>514</u>	<u>517</u>	<u>416</u>
Totaal	6.684	5.977	5.501	5.313	4.748
Solvabiliteit					
Mutatie eigen vermogen	271	-125	-255	533	-1.121
Aanwezig eigen vermogen	673	402	527	782	249
Vereist eigen vermogen	907	831	766	694	776
Dekkingsgraad (in %)	111,2	107,2	110,6	117,3	105,5
Minimaal vereiste dekkingsgraad (in %)	104,3	104,3	104,3	104,3	104,3
Vereiste dekkingsgraad (in %)	115,1	114,9	115,4	115,4	117,1 ³
Streefdekkingsgraad (in %)	144,2	149,2	139,4	144,2	133,1
Reële dekkingsgraad (in %)	77,1	71,9	79,3	81,3	79,3 ³
Premie en uitkeringen					
Feitelijke premie	106	98	99	101	92
Kostendekkende premie	138	111	89	97	84
Uitkeringen	252	251	248	247	237
Toeslagen in %					
Ambitie deelnemers	2,01	1,76	1,25	0,50	2,50
Toegekend deelnemers	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Achterstand cumulatief	8,28	6,15	4,32	3,03	2,50
Ambitie pensioengerechtigden	2,87	2,61	1,57	0,71	2,78
Toegekend pensioengerechtigden	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Achterstand cumulatief	10,97	7,88	5,13	3,51	2,78
Rendement in %					
Beleggingen	14,4	11,7	6,4	15,3	-6,0
Groeivoet van de verplichtingen	9,1	14,5	9,1	0,4	22,4
Vijfjaarsgemiddelde beleggingen	8,1	5,7	3,7	5,3	5,3
Vijfjaarsgemiddelde verplichtingen	10,9	8,5	4,8	4,6	5,4

¹ Exclusief ingegane arbeidsongeschiktheidspensioen ² Inclusief derivaten met een negatieve waarde ³ Herrekend op basis van nieuwe overlevingstafels

Bestuursverslag

Financiële positie

Dekkingsgraad en eigen vermogen

In 2012 steeg het eigen vermogen van het pensioenfonds van € 402 miljoen tot € 673 miljoen. De dekkingsgraad steeg van 107,2% naar 111,2%. De dekkingsgraad ligt daarmee ruim boven het minimaal vereiste niveau van 104,3%. Het pensioenfonds heeft daarom voor 2013 geen kortingsmaatregelen hoeven aankondigen. Daarentegen heeft het bestuur besloten om de pensioenen ook dit jaar niet aan te passen aan de stijging van prijzen en lonen. Het bestuur kiest voor een voorzichtig beleid dat gericht is op herstel tot voorbij het niveau van de vereiste dekkingsgraad van 115,1% en wil daarvoor alle beschikbare middelen inzetten.

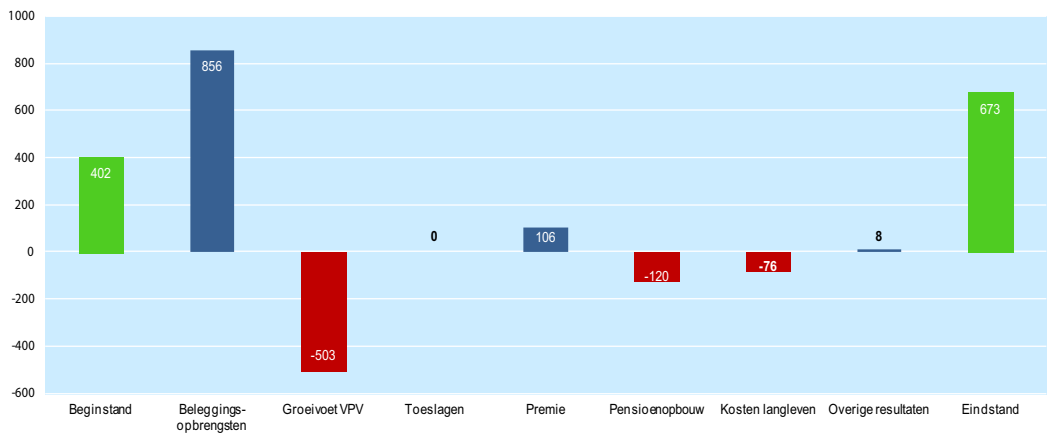
Nadat in 2011 de gemiddelde rente waarmee het pensioenfonds haar pensioenverplichtingen waardeert 1 procentpunt was gedaald, is deze in 2012 nog eens 0,4 procentpunt verder weggezakt. Dit heeft wederom geleid tot een sterke stijging van de pensioenverplichtingen. Deze stijging is enigszins beperkt door de invoering in 2012 van de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). Door de lagere rente zijn de pensioenverplichtingen per saldo gestegen met € 418 miljoen. Daarnaast is het pensioenfonds wederom geconfronteerd met de kosten van een verdere toename van de levensverwachting van haar verzekerden. Hierdoor stegen de pensioenverplichtingen met € 76 miljoen. Desondanks is de dekkingsgraad in 2012 gestegen met 4 procentpunt. Dit komt doordat in het verslagjaar een uitzonderlijk hoog beleggingsrendement is behaald van 14,4%. Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van het eigen vermogen naar oorzaken en de daarbij behorende dekkingsgraad.

Eigen vermogen (in mln. €) en dekkingsgraad (in %)

	2012		2011	
	Eigen vermogen	Dekkingsgraad	Eigen vermogen	Dekkingsgraad
Stand per 1 januari	402	107,2	527	110,6
Beleggingen				
Beleggingsopbrengsten	856	633		
Rentetoevoeging pensioenverplichtingen	-85	-64		
Wijziging marktrente pensioenverplichtingen	-418	-665		
Resultaat op beleggingen	353	6,1	-96	-1,9
Toeslagverlening				
Toeslagen	0	0,0	0	0,0
Premie				
Ontvangen premie	106	98		
Pensioenopbouw	-120	-96		
Resultaat op premie	-14	-0,4	2	-0,2
Uitkeringen				
Betaalde pensioenuitkeringen	-252	-251		
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	252	251		
Resultaat op uitkeringen	0	0,4	0	0,6
Langleven en overige resultaten				
Kosten langleven	-76			
Overige resultaten	6	-32		
Resultaat op pensioenuitvoeringskosten	2	1		
Langleven en overige resultaten	-68	-2,1	-31	-1,9
Saldo van baten en lasten	271	4,0	-125	-3,4
Stand per 31 december	673	111,2	402	107,2
Vereist eigen vermogen/dekkingsgraad	907	115,1	831	114,9
Streefniveau	2.652	144,2	2.737	149,2

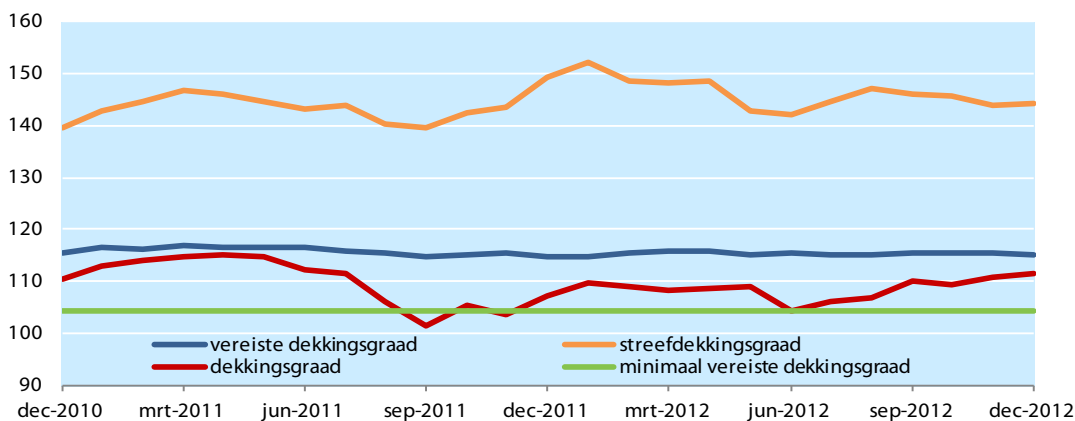
In onderstaande grafiek is de stand en de ontwikkeling van het eigen vermogen, zoals geschetst op pagina 8, in 2012 weergegeven.

Stand en verloop eigen vermogen in 2012 (in mln. €)

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de dekkinggraad in 2011 en 2012 per kwartaal.

Ontwikkeling dekkinggraad (in %)

Resultaat op beleggingen

In 2012 behaalde het pensioenfonds een uitzonderlijk hoog rendement op beleggingen van 14,4%. Het pensioenfonds heeft door de mate waarin het de rente- en inflatierisico's afdekt, een relatief hoge exposure naar vastrentende waarden. In 2012 is de swaprente verder gedaald. In combinatie met gedaalde landen- en creditspreads is het rendement op de matchingportefeuille uitgekomen op bijna 17%. Het rendement op aandelen kwam uit op 16,6%. Dat het totale beleggingsrendement uitkomt op 14,4% komt door lagere rendementen op vastgoed en infrastructuur (2,9%) en absolute return beleggingen (4,3%).

Het pensioenfonds gebruikt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) om de pensioenverplichtingen te waarderen. Als onderdeel van het zogenoemde 'septemberpakket' heeft DNB besloten om de vaststelling van de RTS verder aan te passen door de UFR te introduceren. De in 2011 geïntroduceerde driemaandsrentemiddeling en de UFR hebben er voor gezorgd dat de rente waarmee de pensioenverplichtingen eind 2012 zijn gewaardeerd is uitgekomen op ruim 2,3%. Zonder de rentemiddeling en zonder de UFR zou dat 2,1% zijn geweest. Dit verschil heeft geleid tot een hogere dekkinggraad van 4 procentpunt. Evengoed bedroeg de betreffende rentedaling in 2012 bijna 0,4 procentpunt, waardoor de groei voet van de verplichtingen uitkwam op 9,1%, hetgeen neerkomt op een bedrag van € 503 miljoen. De beleggingsopbrengsten van € 856 miljoen waren echter voldoende om deze toename van de verplichtingen te overtreffen. Het surplusresultaat in euro's op beleggingen kwam derhalve uit op een winst van € 353 miljoen.

In het herstelplan staat dat het bestuur, gedurende de herstelperiode, de toepassing van de strategie steeds zal beoordelen in het licht van de ontwikkeling van het herstel en de ontwikkelingen op de financiële markten. Het bestuur was van mening dat de daling van de (reële) rente in 2011 reeds heeft geleid tot historisch lage niveaus. Daarom is in

2011 besloten om de afdekking van het rente- en inflatierisico te beperken tot en met de verwachte toekomstige kasstromen van 2039. Gegeven de verdere rentedaling in 2012 is de rente- en inflatierisicoafdekking in 2012 nog verder beperkt tot 20 jaren. Het bestuur verwacht hiermee beter gepositioneerd te zijn als de verwachting van een stijgende rente in de komende jaren uitkomt.

Toeslagen

Het bestuur is van mening dat er nog veel onzekerheid in de financiële markten aanwezig is en dat ook de ontwikkeling van de levensverwachting een aanzienlijk risico met zich meebrengt. De dekkingsgraad lag eind oktober 2012 onder het niveau dat volgens de beleidsstaffel benodigd is om tot verhoging van de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen over te gaan. Daarom heeft het bestuur besloten dat er onvoldoende financiële middelen zijn om over te gaan tot toeslagverlening.

Resultaat op premie

Ondanks de herstelopslag van 22% op de overeengekomen premie was de ontvangen premie in 2012 onvoldoende om de pensioenopbouw te financieren. De kosten van de pensioenopbouw zijn dit jaar hoger dan in voorgaande jaren door de lage rente alsmede door de lagere maximum verwachte rendementen zoals vastgesteld door de Commissie Don en de verwerking van vermogensbeheerkosten. Voor 2013 is besloten om de premieopslag wederom te handhaven op het in de uitvoeringsovereenkomst maximaal toegestane niveau van 22%.

Langleven en overige resultaten

In 2012 heeft het Actuariel Genootschap (AG) een aangepaste prognosetafel gepubliceerd. Uit deze AG Prognosetafel 2012-2062 blijkt dat de (resterende) levensverwachting opnieuw verder toeneemt. Het bestuur heeft besloten om hiermee in de waardering van de pensioenverplichtingen rekening te houden, waardoor deze met € 76 miljoen zijn gestegen.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van het pensioenfonds is mede tot stand gekomen op basis van een continuïteitsanalyse met behulp van een ALM-model. Met deze analyse zoekt het bestuur een combinatie van toeslag-, premie- en beleggingsbeleid passend bij:

- de verplichtingen voortvloeiend uit de opgebouwde pensioenen;
- de geëmbieerde toeslagverlening op basis van de prijs- en looninflatie;
- een stabiel en aanvaardbaar premieniveau;
- de wettelijke eisen voor de beoordeling van de financiële positie.

Het op basis hiervan gekozen financieel beleid sluit, binnen de door het bestuur gestelde risicogrenzen, zo goed mogelijk aan op de benodigde waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen. Toch blijft het beleid omgeven met mismatchrisico. Voor dit bewust gekozen risico eist de Pensioenwet een buffer in de vorm van een vereist eigen vermogen. Het mismatchrisico wordt bepaald door de beleggingsrisico's te vergelijken met de waardeontwikkeling van de nominale voorziening pensioenverplichtingen. Het vereist eigen vermogen als percentage van de voorziening pensioenverplichtingen kwam ultimo het verslagjaar uit op 15,1%. Ultimo 2011 was dat 14,9%. Meer informatie over de risico's is opgenomen in de separate risicoparagraaf als onderdeel van de jaarrekening.

Uitvoeringskosten

De belangstelling voor de uitvoeringskosten van pensioenfondsen is de laatste jaren toegenomen. De Pensioenfederatie heeft in november 2011 de brochure 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' uitgegeven. Daarop is in het voorjaar van 2012 een nadere uitwerking gepubliceerd.

Voor het boekjaar 2011 heeft het pensioenfonds reeds ruimschoots voldaan aan de doelstelling volgens het implementatietraject van de Pensioenfederatie. Zo zijn de kosten van het pensioenbeheer en het vermogensbeheer volledig verantwoord in de jaarrekening alsmede een deel van de transactiekosten. Het bestuur heeft in 2012 op voortvarende wijze verder invulling gegeven aan het implementatietraject door het overgrote deel van de transactiekosten inzichtelijk te maken.

Uitvoeringskosten 2012 (in € en %)

	Pensioenuitvoeringskosten (€ / deelnemer)	Vermogensbeheerkosten (% gem. belegd vermogen)	Transactiekosten (% gem. belegd vermogen)
Gemiddelde kosten	139	0,27	0,08

*Het aantal deelnemers is de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden.

Vooruitzichten

Met betrekking tot de wetgeving speelt een drietal ontwikkelingen. Per 1 januari 2013 is de AOW-leeftijd verhoogd en er is besloten tot verdere verhogingen in de komende jaren. Hiernaast zijn in het nieuwe regeerakkoord aanvullende beperkingen in het fiscale kader voor pensioenregelingen (Witteveenkader) aangekondigd. Ook wordt het Financieel Toetsingskader (FTK) aangepast, waarbij naar verwachting een keuze kan worden gemaakt tussen een nominaal of een reëel pensioencontract. Sociale partners IJmuiden gaan zich beraden over de vraag hoe dit de pensioenregeling die door Stichting Pensioenfonds Hoogovens wordt uitgevoerd beïnvloedt.

Het pensioenfonds heeft de afgelopen jaren haar ambitie van welvaartvaste pensioenopbouw en waarde vaste pensioenen niet kunnen waarmaken. Alleen wanneer het rendement op beleggingen de komende jaren ruim boven de groeivoet van de verplichtingen uitkomt, kunnen de doelstellingen weer worden gerealiseerd. De ontwikkelingen op de financiële markten en de door het bestuur gekozen positionering in deze markten zullen bepalend zijn voor de mate waarin de doelstellingen worden gehaald. Ook de komende jaren zal het bestuur daarom blijven zoeken naar een optimale afstemming tussen risico en rendement in relatie tot de doelstellingen.

Herstelplan

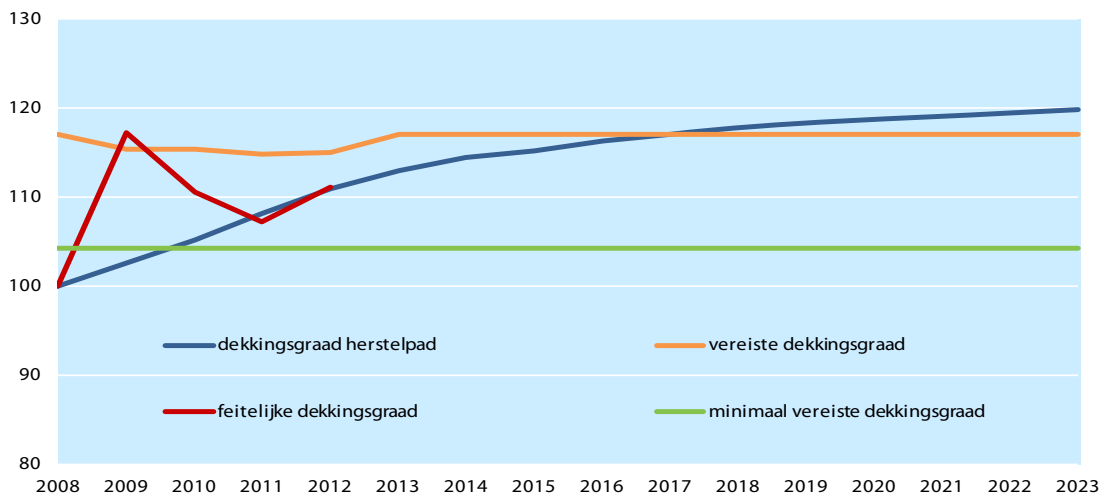
Eind 2008 had het pensioenfonds een reservetekort, dat wil zeggen dat de dekkingsgraad was gezakt tot onder het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Begin 2009 is de dekkingsgraad onder de 105% gezakt en kreeg het pensioenfonds te maken met een dekkingstekort. Daarop heeft het pensioenfonds in maart 2009 een herstelplan ter goedkeuring aan DNB voorgelegd. DNB heeft hiermee eind juni 2009 ingestemd. De startdekkingsgraad in het herstelplan was 100,0% per eind 2008. De verwachte dekkingsgraad per eind 2013 is volgens het herstelplan 113,0% en in 2023 vrijwel 120%. In de onderstaande tabel staan de effecten weergegeven van de variabelen in het herstelplan op de dekkingsgraad.

Herstelplan kwantitatieve toelichting (in %)

	Effect op dekkingsgraad korte termijn 2008-2013	Effect op dekkingsgraad lange termijn 2013-2023
Startdekkingsgraad in herstelplan 2008	100,0	
Dekkingsgraad in herstelplan per 31 december 2013		113,0
Sturingsmiddelen		
Premie: De premie is kostendekkend; de werkgever en werknemers betalen in de periode 2009-2013 een opslag.	1,1	0,0
Toeslagverlening: Vrijwel geen toeslagverlening in de periode 2009-2013; geen recht op inhaal van toeslagverlening.	-1,8	-19,4
Beleggingen: Verschil tussen het rendement op beleggingen van 5,5% en de oprenting van de verplichtingen.	11,3	21,3
Overige		
Rentetermijnstructuur	-	-
Vrijval uitkeringen	1,5	8,8
Overige	0,9	-3,8
Dekkingsgraad per 31 december 2013	113,0	
Dekkingsgraad per 31 december 2023		119,9
Minimaal vereiste dekkingsgraad per 31 december 2013	104,3	
Vereiste dekkingsgraad per 31 december 2023		117,0

Na een sterke stijging van de dekkingsgraad in 2009 is deze in 2010 en 2011 gedaald tot 107,2% en lag daarmee iets onder het herstelplan. In 2012 is de dekkingsgraad weer gestegen tot iets boven het herstelplan (zie onderstaande grafiek).

Feitelijke versus verwachte dekkingsgraad op basis van het herstelplan *(in %)*

Voor de jaren 2009 tot en met 2012 is in onderstaande tabel het verwachte verloop van de dekkingsgraad volgens het herstelplan versus de realisatie weergegeven. Hieruit blijkt dat de gerealiseerde dekkingsgraad over die periode met 5,7% procentpunt is gestegen. De dekkingsgraad daalde doordat de pensioenverplichtingen sterk in waarde stegen door de fors gedaalde rente en de hoge kosten van langlevens. Daar tegenover stond een hoge bijdrage vanuit de beleggingen vanwege de relatief hoge exposure naar beleggingen in vastrentende waarden en goede rendementen op aandelen. Hierdoor kon, per saldo, de dekkingsgraad licht stijgen.

Verloop verwachte dekkingsgraad volgens herstelplan versus realisatie

	Herstelplan	Realisatie
	2008-2012	2008-2012
Dekkingsgraad per 31 december 2008	100,0	105,5
Sturingsmiddelen		
Premie:	1,0	0,0
Toeslagverlening:	-0,7	0,0
Beleggingen:	9,2	44,4
Overige		
Rentetermijnstructuur	0,0	-26,9
Vrijval uitkeringen	0,9	1,9
Overige (vooral langlevens)	0,6	-13,7
Dekkingsgraad per 31 december 2012	111,0	111,2

Pensioenen

Doelstelling

Het pensioenbeleid is erop gericht om de pensioenovereenkomst zoals vastgelegd in het pensioenreglement uit te voeren onder de voorwaarden van de uitvoeringsovereenkomst. Bij het toekennen van nieuwe pensioenaanspraken wordt een basispremie in rekening gebracht op basis van een gedempte kostendekkende premie. Daar boven op kan het bestuur een opslag van maximaal 22% in rekening brengen. De aangesloten werkgevers hebben geen andere financiële verplichtingen dan het betalen van de overeengekomen premie, er bestaat dan ook geen verplichting om eventuele tekorten aan te vullen.

In de pensioenregeling is overeengekomen dat de opgebouwde en ingegane pensioenen welvaartsvast respectievelijk waardevast worden gehouden onder de voorwaarde dat de financiële positie dit naar het oordeel van het bestuur toelaat. Voor deelnemers streeft het pensioenfonds naar aanpassing aan de CAO-verhogingen bij Tata Steel IJmuiden en voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden naar aanpassing volgens de consumentenprijsindex. De financiering van deze voorwaardelijke aanpassingen moet komen uit het beleggingsrendement; er is geen reserve voor gevormd en er wordt geen premie voor betaald.

Waarde opgebouwde pensioenkasstromen

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het zekerstellen van de opgebouwde pensioenen. Daartoe dient het pensioenfonds op ieder moment een vermogen te bezitten dat gelijk is aan de waarde van kasstromen van de opgebouwde pensioenen plus een wettelijk vereiste vermogensopslag van 4,3%. Dit wettelijke minimum komt overeen met een dekkingsgraad van 104,3%. Onder deze grens is er sprake van een dekkingstekort. Een dekkingstekort kan ertoe leiden dat het pensioenfonds de opgebouwde pensioenen moet korten. In het crisisplan van het pensioenfonds is vastgelegd dat de kritische grens een dekkingsgraad is van 97%. Bij een dekkingsgraad van 97% of lager is de verwachting dat het pensioenfonds niet binnen de wettelijke termijn van drie jaar kan herstellen naar het niveau van 104,3%.

Het pensioenfonds hanteert als belangrijk ijkpunt in zijn beleid een dekkingsgraad waarbij het eigen vermogen gelijk is aan de waarde van alle toekomstige inflatiekasstromen, rekening houdend met de verwachte Europese prijsinflatie. Hiermee geeft het pensioenfonds op een prudente wijze invulling aan zijn ambitie voor waardevastheid. De dekkingsgraad die past bij dit niveau van ambitie is de streefdekkingsgraad. Deze bedroeg aan het einde van het boekjaar 144,2%.

De tabel op pagina 14 geeft inzicht in de karakteristieken van de kasstromen per het einde van het boekjaar.

Kasstromen en waarde einde boekjaar (in mln. €)

	2012			2011		
	Kasstroom	Contante waarde	VPV (in %)	Kasstroom	Contante waarde	VPV (in %)
Opgebouwde pensioenen	8.977	6.000	100,0	8.810	5.564	100,0
Verwachte prijsinflatie	<u>5.489</u>	<u>2.652</u>	<u>44,2</u>	<u>5.804</u>	<u>2.737</u>	<u>49,2</u>
Reële opgebouwde pensioenen	14.466	8.652	144,2	14.614	8.301	149,2
Inhaaltoeslag opgebouwde pensioenen	868	598	10,0	586	384	6,9
Inhaaltoeslag verwachte prijsinflatie	<u>488</u>	<u>244</u>	<u>4,1</u>	<u>463</u>	<u>220</u>	<u>4,0</u>
Reële opgebouwde pensioenen na inhaal	15.822	9.494	158,3	15.663	8.905	160,1
Kenmerken						
Duration waarde verplichtingen		15			15	
Gemiddelde rentevoet in %		2,3			2,7	
Gemiddelde verwachte prijsinflatie in %		2,1			2,4	
Groeivoet van de verplichtingen in %		9,1			14,5	
Stijging levensverwachting in %		1,4			0,0	

De waarde is berekend door de kasstromen contant te maken met de rentetermijnstructuur van DNB per ultimo van het jaar (zie grafiek pagina 15). De contante waarde van de kasstromen van de opgebouwde pensioenen is gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen.

Opgebouwde pensioenen

De kasstromen van de opgebouwde pensioenen zijn relatief constant, als zich geen grote wijzigingen voordoen in het verzekerdenbestand, de pensioenregelingen en de gehanteerde overlevingskansen. De waarde is veel beweeglijker, omdat die ook afhankelijk is van de rentetermijnstructuur waarmee de waarde is berekend. De groeivoet van de verplichtingen bedroeg in het boekjaar 9,1% en werd als gevolg van toepassing van de UFR enigszins gemitigeerd. De groeivoet van de verplichtingen is een belangrijke vergelijkingsmaatstaf. Het pensioenfonds streeft naar een beleggingsrendement boven de groeivoet waarmee de toeslagambitie en de kosten van de stijgende levensverwachting kunnen worden gefinancierd. Het gerealiseerde beleggingsrendement in 2012 kwam 5,3 procentpunt hoger uit dan de groeivoet. Hierdoor steeg de dekkingsgraad ondanks de toegenomen levensverwachting in 2012.

De kosten van langlevens uitgedrukt in een percentage van de gemiddelde voorziening pensioenverplichtingen komen in 2012 op 1,4% uit door de verder toegenomen levensverwachting op basis van de in 2012 gepubliceerde AG prognosetafel 2012-2062.

Door de lage rekenrente van 2,3% gecombineerd met de verwachte prijsinflatie van 2,1% is de verdiendoelstelling eind 2012 uitgekomen op het historisch lage niveau van 4,4%

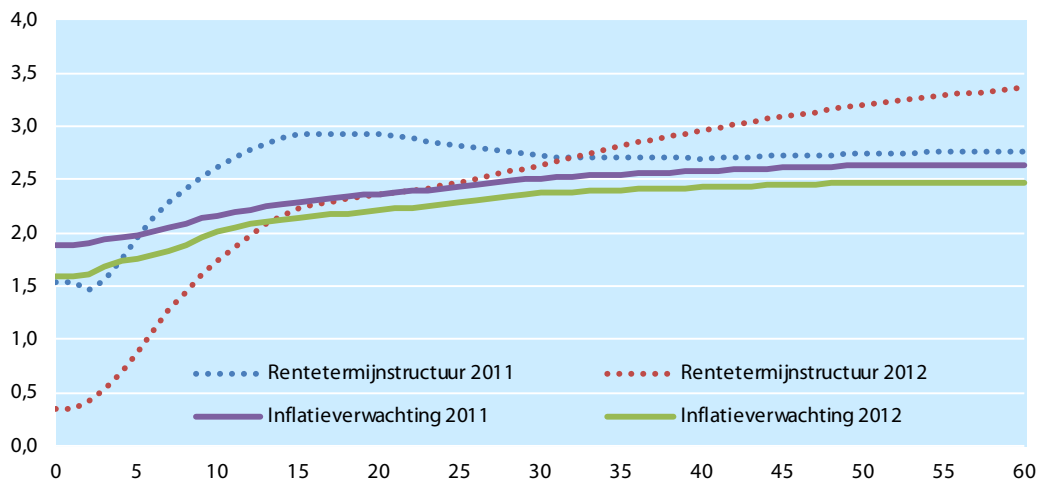

Beleggingsrendement versus groeivoet van de verplichtingen (in %)

	Gemiddeld per jaar	2012	2011	2010	2009	2008
Groei beleggingen						
Beleggingsrendement	8,1	14,4	11,7	6,4	15,3	-6,0
Groeivoet verplichtingen						
Renteontwikkeling	10,9	9,1	14,5	9,1	0,4	22,4
Stijgende levensverwachting	2,1	1,4	0,0	5,0	3,9	0,1
	13,0	10,5	14,5	14,1	4,3	22,5
Vershil						
	-4,9	3,9	-2,8	-7,7	11,0	-28,5

Bovenstaande tabel laat zien dat de in de afgelopen jaren behaalde beleggingsrendementen onvoldoende waren om de groei van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van de renteontwikkeling en de kosten van de stijgende levensverwachting te compenseren. De lange termijn doelstelling van het pensioenfonds, een beleggingsrendement realiseren dat ruim 2% hoger ligt dan de groeivoet van de verplichtingen door renteontwikkeling, is dan ook de afgelopen vijf jaar niet gerealiseerd. Doordat de beleggingsopbrengsten aanzienlijk lager uitkwamen dan de groeivoet van de verplichtingen, is de dekkingsgraad in vijf jaar ruim 24 procentpunt gedaald. Er was daarom de afgelopen vijf jaar geen ruimte om de geamبيةerde toeslagen aan deelnemers en gepensioneerden te verlenen.

Rente- en inflatieverwachtingcurves per einde boekjaar (in %)

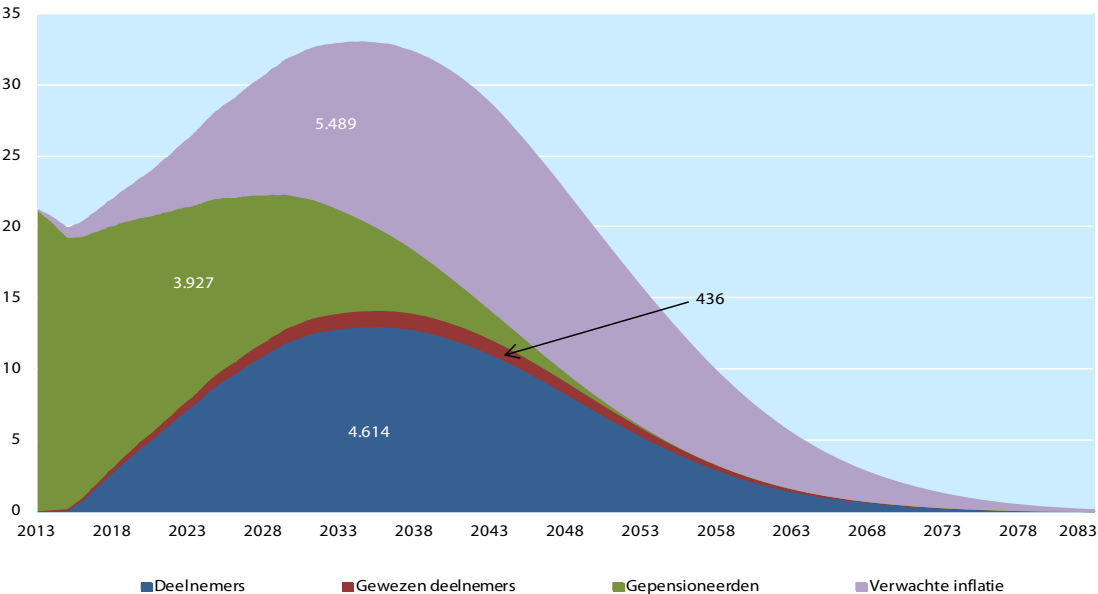
Inflatieontwikkeling en streefdekkingsgraad

De kasstromen van de verwachte Europese prijsinflatie zijn beweeglijker dan die van de opgebouwde pensioenen. Dit komt doordat deze kasstromen worden bepaald op basis van de marktprijzen voor de verwachte Europese prijsinflatie in de eurolanden (zie bovenstaande grafiek). De verwachte Europese prijsinflatie is in het financieel beleid een belangrijke factor, omdat het al of niet bereiken van grenzen in de beleidsstaffel hiervan voor een belangrijk deel afhankelijk is.

De verwachte Europese prijsinflatie is gebaseerd op de inflatieswapcurve. Deze curve wordt vastgesteld aan de hand van de prijzen van marktpartijen die handelen in inflatieswaps. Deze curve wordt samengesteld door een onafhankelijk en hierin gespecialiseerd bedrijf.

In 2012 is de voor pensioenkasstromen gewogen gemiddelde inflatieverwachting gedaald van 2,4% naar 2,1%. Hierdoor daalde de streefdekkingsgraad van 149,2% naar 144,2%. Als er rekening wordt gehouden met de ambitie om niet toegekende toeslagen over de afgelopen vijf jaar in te halen, is de streefdekkingsgraad zelfs 158,3%.

Verwachte maandkasstromen per einde boekjaar (in mln. €)

Beleidskader

Het pensioenfonds hanteert een beleidsstaffel als leidraad voor het toekennen van toeslagen en premieopslag dan wel premiekorting. Deze staffel kent als belangrijk kantelpunt de streefdekkingsgraad ofwel een reële dekkingsgraad van 100%. In de beleidsstaffel, die gebaseerd is op de reële dekkingsgraad, zijn de vergelijkbare nominale dekkingsgraden per eind 2011 en 2012 opgenomen, de nominale grenzen variëren vooral met de verwachte inflatie.

Bij de toepassing van de beleidsstaffel wordt de reële dekkingsgraad gecorrigeerd voor de verwachte kosten van toeslagverlening in het komende jaar. Conform het bepaalde in de Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) behoudt het bestuur zich het recht voor om al vanaf het wettelijk minimum niveau (104,3% nominale dekkingsgraad) over te gaan tot het toekennen van toeslagen. Onder dit niveau vindt er geen toeslagverlening plaats. Bij een nominale dekkingsgraad van 97% en lager kan conform de beleidsstaffel korting van pensioenrechten en -aanspraken plaatsvinden. In de beleidsstaffel is de situatie ultimo 2011 en 2012 weergegeven. Het bestuur heeft in april 2012 het Financieel Crisisplan vastgesteld, waarin is opgenomen de zogenaamde kritische dekkingsgraad, die uitkomt op 97%. Bij een dekkingsgraad die lager ligt dan de kritische dekkingsgraad kan er de noodzaak bestaan om over te gaan tot korting. De kritische dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij het, vooraf gezien, niet mogelijk is om zonder korten van pensioenaanspraken en -rechten binnen de wettelijke termijn te herstellen naar het wettelijk minimum niveau van 104,3%.

Premieopslag vindt plaats door middel van een lineaire opslag tussen 100% en 97,5% reële dekkingsgraad tot maximaal 22% opslag bij een reële dekkingsgraad van 97,5% en lager. Premiekorting vindt plaats door middel van een lineaire korting tussen 102% en 107% reële dekkingsgraad tot maximaal 90% korting bij een reële dekkingsgraad vanaf 107%. De maximale premiesprongen van jaar op jaar bedragen 20%.

Beleidsstaffel toeslagverlening en vaststelling premie

Grenzen reële dekkingsgraad	Welvaartsvastheid deelnemers	Waardevastheid gepensioneerden en gewezen deelnemers	Premie	Grenzen nominale dekkingsgraad*	
				eind 2012	eind 2011
107,0	Looninflatie volledig plus inhaal	Prijsinflatie volledig plus inhaal	Maximale korting van 90%	154,3	159,7
102,0			Lineair korten tussen 102 en 107 reële dekkingsgraad met maximale premiesprongen van 20%	147,1	152,2
100,0			Basispremie uit uitvoeringsovereenkomst	144,2	149,2
97,5	Looninflatie maar maximaal de prijsinflatie plus één procent	Prijsinflatie met lineaire korting tussen 100 en 95 reële dekkingsgraad	Lineaire opslag tussen 97,5 en 100 reële dekkingsgraad, maximale premiesprongen 20%	140,6	145,5
95,0			Maximale opslag van 22%	137,0	141,8
90,0	Looninflatie maar maximaal de prijsinflatie	Nihil		129,8	134,3
67,3	Nihil	Nihil		97,0	90,0
	Korting aanspraken	Korting rechten en aanspraken			

* Grenzen variëren met verwachte inflatie

Toeslagen

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële situatie van het pensioenfonds voldoende is om de pensioenaanspraken en de pensioenrechten aan te passen conform de ambitie. Het pensioenfonds streeft ernaar het pensioengevend salaris en de middelloodaanspraken van de deelnemers aan te passen overeenkomstig de CAO-verhogingen. Voor de ingegane pensioenen en de aanspraken van gewezen deelnemers streeft het pensioenfonds naar aanpassing (toeslagverlening) overeenkomstig de ontwikkeling van de consumentenprijzen. Het pensioenfonds houdt geen specifieke reserves aan om toekomstige toeslagen te kunnen financieren. De toeslagen zijn dus voorwaardelijk; er is geen recht op toeslagverlening en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagen zullen plaatsvinden.

De ingegane pensioenen en de aanspraken van gewezen deelnemers zijn per 1 januari 2012 niet verhoogd met de geambieerde toeslag van 2,61%. Deze ambitie is gelijk aan het percentage waarmee de kosten voor het levensonderhoud volgens de consumentenprijsindex alle huishoudens van het CBS tussen oktober 2010 en oktober 2011 zijn gestegen. Verder werden het pensioengevend salaris en de middelloodaanspraken van de deelnemers per 1 januari 2012 niet overeenkomstig de CAO-verhogingen in 2011 aangepast. Dit betekent dat de CAO-verhoging van 1,25% per juli 2011 en 0,5% per december 2011 niet is verwerkt in de pensioenaanspraken.

De beslissing over het verlenen van toeslagen baseert het bestuur op de dekkingsgraad per eind oktober. Deze bedroeg eind oktober 2012 109,5%, dat was lager dan de grens die hiervoor in de beleidsstaffel is aangegeven en lag ook onder het herstelpad uit het herstelplan. Het bestuur had als gevolg hiervan niet de mogelijkheid om toeslagen over 2012 toe te kennen. Het bestuur heeft daarom voor 2013 besloten:

- De maximale opslag van 22% zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst te handhaven. De pensioenpremie voor 2013 komt daarmee uit op 32,5% van de pensioengrondslag. De in 2013 in rekening te brengen pensioenpremie voor 2013 voor de collectieve pensioenregelingen komt naar verwachting uit op € 105 miljoen.
- De pensioenuitkeringen en de -aanspraken van gewezen deelnemers per 1 januari 2013 niet te verhogen met de ontwikkeling van de consumentenprijsindex die 2,87% steeg in de periode tussen oktober 2011 en oktober 2012.
- De CAO-verhogingen in 2012 van 1,25% per april en 0,75% per oktober niet te verwerken in de pensioenaanspraken van deelnemers.

Per 1 januari 2013 bedraagt de cumulatieve achterstand ten opzichte van de ambitie voor deelnemers 8,28% en voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers 10,97%. In principe kan de opgelopen achterstand over 2008 het komende jaar worden ingehaald, die over 2009 de komende twee jaar, die over 2010 de komende drie jaar, die over 2011 de komende vier jaar en die over 2012 de komende vijf jaar, onder de voorwaarde dat de financiële positie van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaat. De kans hierop is echter erg klein. Voorts is besloten de termijn waarbinnen de niet toegekende pensioenverhogingen ingehaald kunnen worden, te verlengen met één jaar. De verwachting met betrekking tot toeslagverlening voor de komende jaren is dat er onvoldoende financiële ruimte is om de pensioenen (volledig) te verhogen met de prijs- en loonontwikkeling.

Het bestuur heeft onder de aandacht van de sociale partners gebracht dat er op dit moment een spanning bestaat tussen het ambitieniveau en de pensioenregeling. Berekeningen voor de lange termijn laten zien dat de ambitie slechts deels waargemaakt kan worden. Het bestuur heeft de sociale partners opgeroepen om hierover in gesprek te gaan en de pensioenregeling op dit punt te herzien.

Premie en deelnemersbijdrage

Jaarlijks stelt het bestuur de hoogte van de premie vast. Dat gebeurt binnen de grenzen van de tussen het pensioenfonds en de onderneming vastgestelde uitvoeringsovereenkomst en conform de bepalingen in het pensioenreglement. In de uitvoeringsovereenkomst is een maximaal in rekening te brengen premie vastgelegd. De onderneming betaalt voor elke deelnemer een premie aan het pensioenfonds. Hiervan ontvangt de onderneming een gedeelte van de deelnemers terug in de vorm van een deelnemersbijdrage.

Voor het Pensioenreglement 2006 geldt in 2012 een premieniveau van 31,4% van de pensioengrondslagen. De werknemers op wie het pensioenreglement 2006 van toepassing is, betalen een deelnemersbijdrage ter grootte van 30% van de premie. De hiervoor genoemde premies voor 2012 zijn inclusief de maximale opslag op de basispremie met 22%.

De premie voor het WGA-hiaatpensioen komt volledig voor rekening van de werknemers. Gelet op het positieve kosten- en inkomstenverloop in de afgelopen periode en de verwachte kosten in 2012 heeft het bestuur besloten dat in 2012, evenals in 2011, geen premie in rekening wordt gebracht voor het WGA-hiaatpensioen.

De pensioenpremie is met ingang van 1 januari 2013 verhoogd van 31,4% naar 32,5% van de grondslagen. Dit is inclusief de maximale opslag op de basispremie van 22%. De premieverhoging was noodzakelijk in verband met de toegenomen levensverwachting en de verdere vergrijzing van het deelnemersbestand.

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van het aantal verzekerden in 2012 weer.

Ontwikkeling aantal verzekerden in 2012

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ouderdoms- pensioen	Partner- pensioen	Wezen- pensioen
Stand einde vorig boekjaar	9.893	4.285	9.969	5.708	105
Toetredingen	247	-2			
Einde deelnemerschap	-158	158			-26
Waardeoverdracht		-23			
Ingang pensioen	-139	-247	386	310	17
Overlijden	-19	-17	-404	-310	
Afkoop en andere oorzaken		-18	-80	-26	
Saldo mutaties	-69	-149	-98	-26	-9
Stand einde boekjaar	9.824	4.136	9.871	5.682	96

In 2012 pensioneerden in vergelijking met voorgaande jaren opvallend weinig deelnemers. Pensioneerden er in 2011 nog 419 deelnemers, in 2012 is dit aantal teruggelopen naar 139. Een oorzaak is waarschijnlijk dat er nu een generatie is die 62 jaar wordt, maar een pensioenleeftijd van 65 jaar heeft. Alhoewel deze generatie de mogelijkheid heeft het pensioen vervroegd in te laten gaan op 62 jaar, is van deze mogelijkheid weinig gebruik gemaakt. De gemiddelde leeftijd waarop men het ouderdomspensioen in laat gaan is in 2012 opgelopen van 62,9 jaar naar 63,3 jaar. Daarbij heeft meegespeeld dat in 2012 bekend werd dat de AOW-leeftijd wordt verhoogd en er binnen de onderneming een sociaal plan vigeert dat uitgaat van een pensioenleeftijd van 63,5 jaar. De verwachting is dat de komende jaren de pensioeningangleeftijd fors zal oplopen en relatief weinig deelnemers zullen pensioneren. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers zal daardoor toenemen.

Verdeling deelnemers naar leeftijdscategorie

Leeftijdscategorie in jaren	2012			2011		
	Aantal	%	Jaar	Aantal	%	Jaar
20-29	920	9,4		957	9,7	
30-39	1.347	13,7		1.401	14,1	
40-49	2.700	27,5		2.891	29,2	
50-59	3.809	38,8		3.795	38,4	
60-61	691	7,0		700	7,1	
62-65	357	3,6		149	1,5	
	9.824	100,0		9.893	100,0	
Gemiddelde leeftijd			47,7			47,2
Gemiddelde pensioenleeftijd*			63,3			62,9

*De gemiddelde leeftijd waarop men het ouderdomspensioen in laat gaan.

Communicatie

Het pensioenfonds informeert deelnemers en gepensioneerden actief over hun pensioen en over ontwikkelingen bij het pensioenfonds. Daarvoor worden de volgende communicatiemiddelen ingezet.

Communicatie over aanpassing AOW- en pensioenrichtleeftijd

In 2012 is veel aandacht uitgegaan naar proactieve communicatie over de verhoging van de AOW-leeftijd. Op de website is ingegaan op deze ontwikkelingen. Pensioengerechtigden die een tijdelijk pensioen ontvangen en te maken hebben met een AOW-gat hebben hier een brief over ontvangen met daarin de grootte van het AOW-gat vermeld en wat men kan doen om dit gat op te vullen. In eerste instantie kon men hiervoor terecht bij de Sociale Verzekeringsbank en werd door de overheid verwacht dat men hier zelf voor gaat sparen. In een later stadium hebben de wetgever en de Belastingdienst het mogelijk gemaakt dat het pensioenfonds aan de deelnemers het aanbod kan doen om een extra tijdelijk ouderdomspensioen af te sluiten tot de AOW-leeftijd. Het pensioenfonds heeft alle betrokkenen een dergelijk aanbod gedaan.

Naast deze brieven zijn bestaande brieven met pensioenbedragen aangepast, zodat het inkomen tot en vanaf de AOW-leeftijd duidelijk is. Dit is ook in de pensioenplanner op de website van het pensioenfonds verwerkt. Ook in andere publicaties van het pensioenfonds, zoals de nieuwsbrief, is aandacht besteed aan de verhoging van de AOW- en de pensioenrichtleeftijd van 65 naar 67 jaar.

Persoonlijke contacten

De medewerkers van de informatiebalie in het kantoor van het pensioenfonds en de telefonische helpdesk onderhouden de persoonlijke contacten met de verzekerden.

Het pensioenfonds nodigt iedere deelnemer ongeveer een half jaar voor de pensioendatum uit voor een gesprek over zijn of haar individuele pensioensituatie. Tijdens dit gesprek nemen het pensioenfonds en de deelnemer onder andere de keuzes door die bij pensionering kunnen of moeten worden gemaakt. Het betreft onder meer de mogelijkheid om een deel van het ouderdomspensioen om te zetten in een recht op partnerpensioen.

Startbrief

Bij aanvang van het deelnemerschap ontvangt de nieuwe deelnemer een brief met uitvoerige informatie over de van toepassing zijnde pensioenregeling.

Publieksjaarverslag en nieuwsbrief

De actieve deelnemers en de pensioengerechtigden ontvingen informatie over de gang van zaken bij het pensioenfonds en over de belangrijkste feiten en cijfers in de vorm van een publieksjaarverslag. Dit is de publieksversie van het jaarverslag. In januari 2013 heeft het pensioenfonds een nieuwsbrief uitgebracht met een uitgebreide toelichting op het besluit om voor het vijfde jaar achtereenvolgens geen toeslagen te verlenen en de premie te verhogen. Daarbij heeft het bestuur aangegeven dat de verwachting is dat er ook op middellange termijn onvoldoende financiële middelen zullen zijn om de geambeerde toeslagen volledig te financieren en daarmee ook de kans dat de afgelopen vier jaar niet toegekende toeslagen worden ingehaald erg klein is.

Brochures

Het pensioenfonds beschikt over een pakket brochures voor alle belangrijke pensioenbepalende gebeurtenissen. Een panel van Tata-medewerkers heeft een bijdrage geleverd aan de begrijpelijkheid van deze brochures. De brochures, het pensioenreglement en de statuten kunnen ook via de website worden gedownload.

Website

Het pensioenfonds zorgt er voor dat de website (www.pfhoogovens.nl) actueel blijft en aansluit bij de verzonden informatie. De website geeft elke maand informatie over de financiële positie van het pensioenfonds. Informatie over het stemgedrag van het pensioenfonds tijdens aandeelhoudersvergaderingen wordt per kwartaal gegeven.

Pensioenplanner

Werknemers hebben de mogelijkheid om met behulp van een online pensioenplanner de gevolgen van individuele keuzes zoals het eerder met pensioen gaan of deeltijdpensionering zichtbaar te maken. De pensioenplanner geeft de mogelijkheid om ook de netto pensioenuitkeringen te berekenen inclusief de AOW. Hierdoor ontstaat inzicht in de netto bestedingsmogelijkheden na pensionering.

Voorlichtingsbijeenkomsten

Het pensioenfonds werkt mee aan de introductiebijeenkomsten voor nieuwe medewerkers van Tata Steel IJmuiden. Op verzoek geeft het pensioenfonds ook voorlichting over pensioenaangelegenheden tijdens het werkoverleg van afdelingen van Tata Steel in IJmuiden.

Pensioenopgaven

De deelnemers en pensioengerechtigden van het pensioenfonds ontvangen jaarlijks een pensioenoverzicht. Voor deelnemers is dit het wettelijk voorgeschreven Uniform Pensioenoverzicht. De gewezen deelnemers ontvangen eens per vijf jaar een opgave van hun pensioenaanspraken bij het pensioenfonds.

Beleggingen

Doelstelling en strategie

Pensioengericht beleggen is kenmerkend voor het pensioenfonds. De belangrijkste beleggingsdoelstelling is, in ieder geval op lange termijn, dat het rendement hoger is dan de groeivoet van de pensioenverplichtingen. Door het nemen van beleggingsrisico's kunnen er van jaar op jaar verschillen ontstaan tussen de groeivoet van de verplichtingen en het rendement op beleggingen. Dit mismatchrisico is een belangrijke factor waardoor de dekkingsgraad van het pensioenfonds kan veranderen.

Beleggingsaanpak

Om de rente- en inflatierisico's van de pensioenverplichtingen te dempen, hanteert het pensioenfonds een portefeuille waarmee tegenover de pensioenkasstromen vergelijkbare beleggingskasstromen worden gezet. Dit zogenaamde matchen van pensioenverplichtingen gebeurt hoofdzakelijk met beleggingen in obligaties met een hoge kredietwaardigheid, renteswaps en inflatieswaps. Daarmee stuurt het pensioenfonds de mate waarin de karakteristieken van de beleggingen afwijken van de rente- en inflatiekenmerken van de pensioenverplichtingen.

Naast het beheersen van de rente- en inflatierisico's neemt het pensioenfonds ook bewust beleggingsrisico's om extra beleggingsrendement te realiseren. Deze zogenaamde returnbeleggingen zijn gericht op beleggingsrisico's die naar verwachting op langere termijn lonend zijn, oftewel meer opleveren dan de kosten die gemoeid zijn met deze investeringen. De portefeuillesamenstelling is erop gericht om over langere perioden de gewenste toegevoegde waarde te leveren om invulling te geven aan de ambities voor het premieniveau, toeslagverlening en om onvoorziene kosten (bijvoorbeeld verdere toename van de levensverwachting) te financieren. De beleggingen worden gespreid over de categorieën vastgoedbeleggingen, aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen.

Het beleggingsresultaat na aftrek van de kosten die voortkomen uit de opgebouwde pensioenverplichtingen, is een belangrijke factor voor de veranderingen van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Op basis van het risicoprofiel van het collectief en inzichten in de huidige en verwachte toekomstige solvabiliteit bepaalt het bestuur de strategie met betrekking tot de afdekking van de kenmerken van pensioenverplichtingen en het nemen van beleggingsrisico's.

Beleggingsstrategie

Naar aanleiding van de lagere solvabiliteit is in de afgelopen jaren de pensioendoelstelling van het financiële beleid bijgesteld. Uitgangspunt voor de beleggingsstrategie vormden in 2012 de pensioenen welke voor 40% van de toekomstige inflatie zijn opgehoogd. Dit uitgangspunt wordt een realistisch haalbaar lange termijn pensioenniveau geacht.

De rente- en inflatiekarakteristieken van het doelstellende pensioenniveau worden in beginsel beheerd middels matchingbeleggingen (beleggingen met min of meer 'zekere' kasstromen). De omvang van de investeringen in returnbeleggingen en de allocatie naar beleggingscategorieën is over de afgelopen jaren vrijwel niet gewijzigd door aan- en verkopen. Natuurlijk hebben marktwaarderingen wel invloed gehad op de omvang en de relatieve gewichten.

De belangrijkste wijziging van de beleggingsstrategie in 2010 en 2011 betrof de rente-afdekking. De nominale en reële rente (dus na aftrek voor inflatie) werden voor de lange looptijden als extreem laag beschouwd. In elk geval een onderschatting van het renteniveau dat op lange termijn naar de inschatting van het pensioenfonds gerealiseerd zal gaan worden en waar tevens hogere verwachte rendementen van de returnbeleggingen, zoals aandelen en vastgoed, tegenover staan. Na het terugbrengen van de rente- en inflatieafdekking had deze eind 2012 uitsluitend nog betrekking op de pensioenkasstromen met een tijdshorizon tot 20 jaar.

Beleggingsomgeving

Het optreden van de centrale bankiers domineert de financiële markten in het beleggingsjaar 2012. De rol van centrale bankiers was met name belangrijk in Europa. Aan het begin van het jaar leefde er op de financiële markten veel zorgen over de houdbaarheid van de financiën van Zuid-Europese overheden en de stabiliteit van de bankensector. De Europese Centrale Bank (ECB) verstrekke daarom goedkope 3-jarige leningen aan commerciële banken

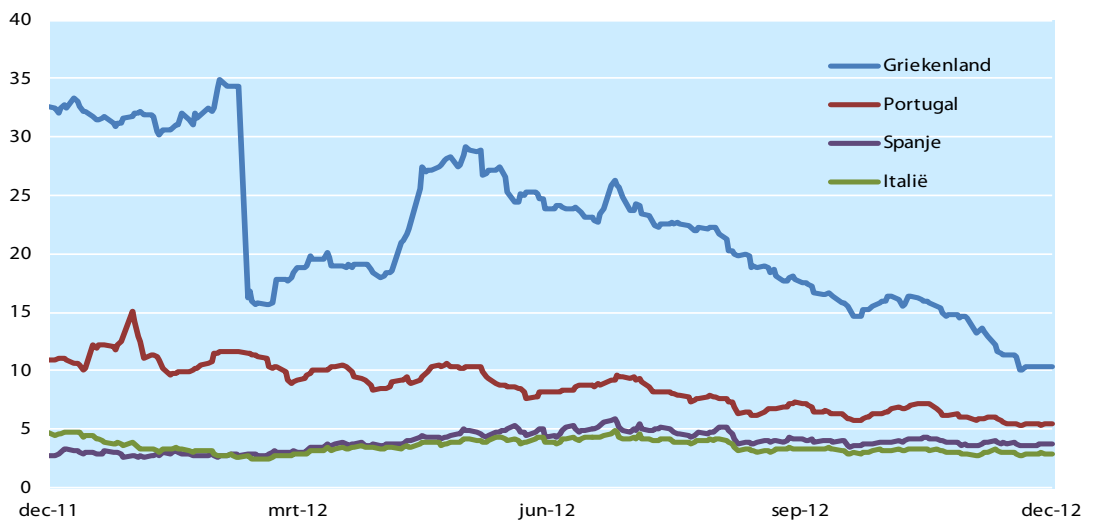

in december 2011 en februari 2012. Met name Zuid-Europese banken leenden geld om hun schulden af te betalen, de uitstroom van spaarders op te vangen en staatsobligaties van hun eigen land te kopen. Dit laatste was aantrekkelijk, want de rente op deze staatsobligaties lag aanmerkelijk hoger dan het tarief waartegen de commerciële banken leenden bij de ECB.

Hoewel de goedkope leningen aanvankelijk zorgden voor een daling van de rente op Italiaanse en Spaanse staatsobligaties, keerde het marktsentiment in het tweede kwartaal. Er ontstonden opnieuw zorgen over de gezondheid van de Zuid-Europese overheidsfinanciën en er werd gespeculeerd op het uiteenvallen van de eurozone. De ECB stelde vervolgens beleggers gerust met de belofte om alles te doen wat nodig is om de eurozone te redden. Daarna kondigde ze een ongelimiteerd opkoopprogramma aan van staatsobligaties. Dit programma wordt uitgevoerd op het moment dat de obligatierente van een land onhoudbaar hoog wordt. Het opkoopprogramma kent wel de voorwaarde dat landen hulp vragen aan het financieel noodfonds 'Europees Stabiliteitsmechanisme' (ESM), waardoor ze onderworpen worden aan een strikt fiscaal beleid.

Het optreden van de ECB en de bezuinigingen die werden doorgevoerd door Zuid-Europese overheden, zorgden ervoor dat de rentes van Zuid-Europese overheidsobligaties over het jaar 2012 per saldo daalden. Dit is te zien in onderstaande grafiek. De grafiek toont in maart een opvallende daling van de rente op de Griekse 10-jarige staatsobligatie ten opzichte van de swaprente. Dit werd veroorzaakt door een herstructurering van de Griekse schulden.

Swapsreads Europese periferie (in basispunten)

Hoewel de ECB een positief effect had op de financiële markten, blijven de economische groeicijfers in de eurozone zorgwekkend. De Zuid-Europese economieën krompen in 2012, terwijl de Duitse economie slechts een groei van 0,4% liet zien. De economische krimp en bezuinigende overheid zorgden ervoor dat het werkloosheidspercentage hoog ligt in Zuid-Europese landen.

Vergeleken met Europa presteerde de Amerikaanse economie goed in 2012. De Amerikaanse economie groeide met 1,5% en het dieptepunt van de huizen crisis lijkt voorbij. De economie wordt echter nog volop gestimuleerd door de Amerikaanse centrale bank, want de rente waartegen commerciële banken lenen blijft laag en de centrale bank koopt maandelijks voor tientallen miljarden aan staatsobligaties. Daarnaast zijn er van tijd tot tijd grote politieke problemen rondom het terugdringen van de hoge overheidstekorten en de omvang van de staatsschuld (fiscal cliff).

De opkomende economieën kenden lagere groeivoeten dan in eerdere jaren. Er ontstonden gedurende het jaar vooral zorgen over een lagere groei in China, maar het groeicijfer viel met 7,8% uiteindelijk mee.

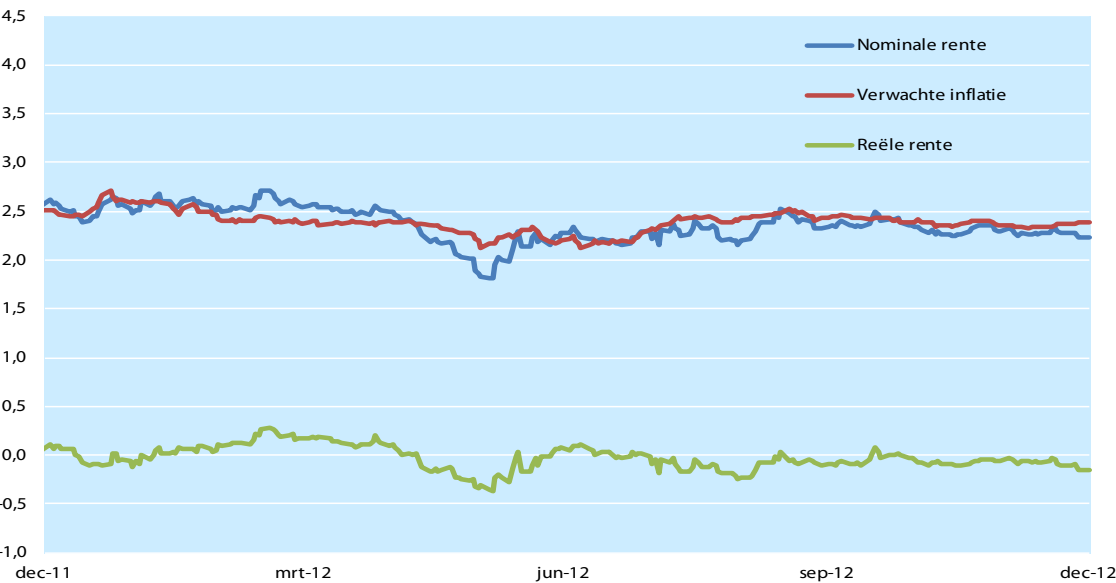
Bovenstaande ontwikkelingen hadden hun invloed op de euro/dollarkoers. De euro verzwakte in de eerste helft van het jaar van 1,30 naar 1,20 en herstelde in de tweede helft naar 1,32. Daardoor was er per saldo amper een verandering in de valutakoers. De euro versterkte wel aanzienlijk ten opzichte van de Japanse yen. Dit is waarschijnlijk toe te wijzen aan de verkiezing van een nieuwe Japanse premier in december 2012. Hij gaf expliciet aan dat de centrale bank meer staatsobligaties moet opkopen, waardoor de yen daalde.

Inflatie en rente

De Europese schuldencrisis, overheidsbezuinigen en hoge werkloosheid, zorgden ervoor dat de verwachte inflatie voor de komende 30 jaren daalde van 2,51% ultimo 2011 naar een dieptepunt van 2,11% halverwege 2012. De inflatieverwachting (rode lijn) steeg vervolgens weer, waardoor deze met 2,38% het jaar eindigde.

De 30-jaars swaprente daalde aan het begin van het jaar van 2,56% naar 1,81% begin juni, maar herstelde gedurende het jaar naar 2,23% ultimo 2012. De ontwikkeling van de nominale rente is weergegeven in onderstaande grafiek (blauwe lijn). Voorgaande ontwikkelingen zorgden ervoor dat de reële rente (groene lijn) rond het nulpunt bleef.

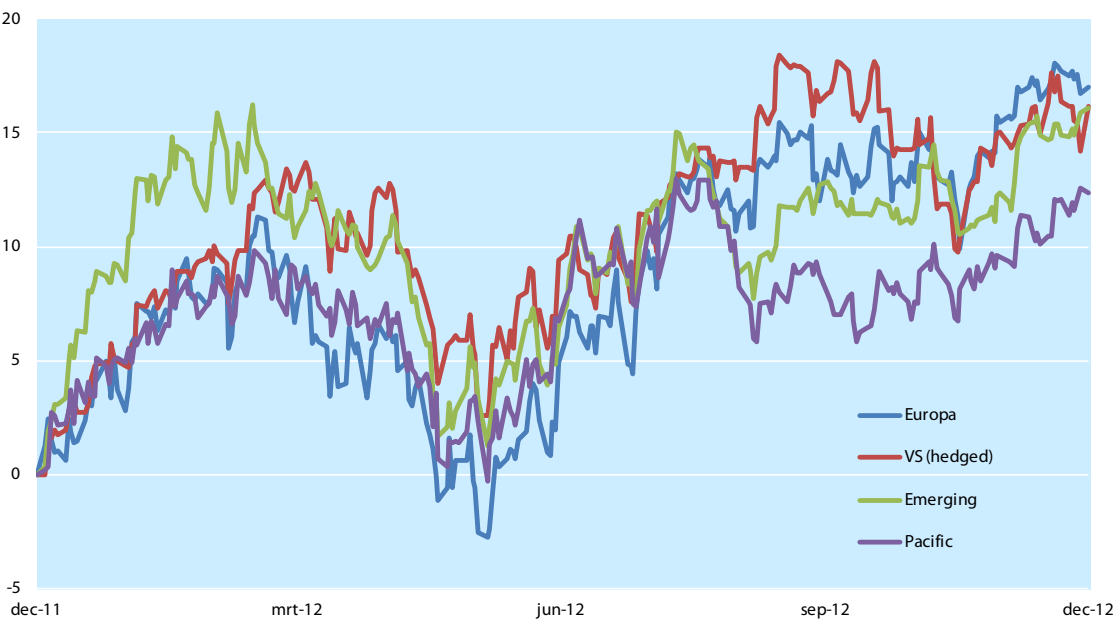
Ontwikkeling 30-jaars swaprente en verwachte inflatie (in %)

Aandelen

De aandelenindices kenden een positief jaar in 2012. De onderstaande grafiek toont het rendement van aandelen in de diverse regio's, waarbij opvalt dat aandelen in emerging markets, de Verenigde Staten en Europa allen rond de 16-17% rendement maakten. De Pacific presteerde met 12,7% minder, hetgeen veroorzaakt werd door de magere rendementen op Japanse aandelen.

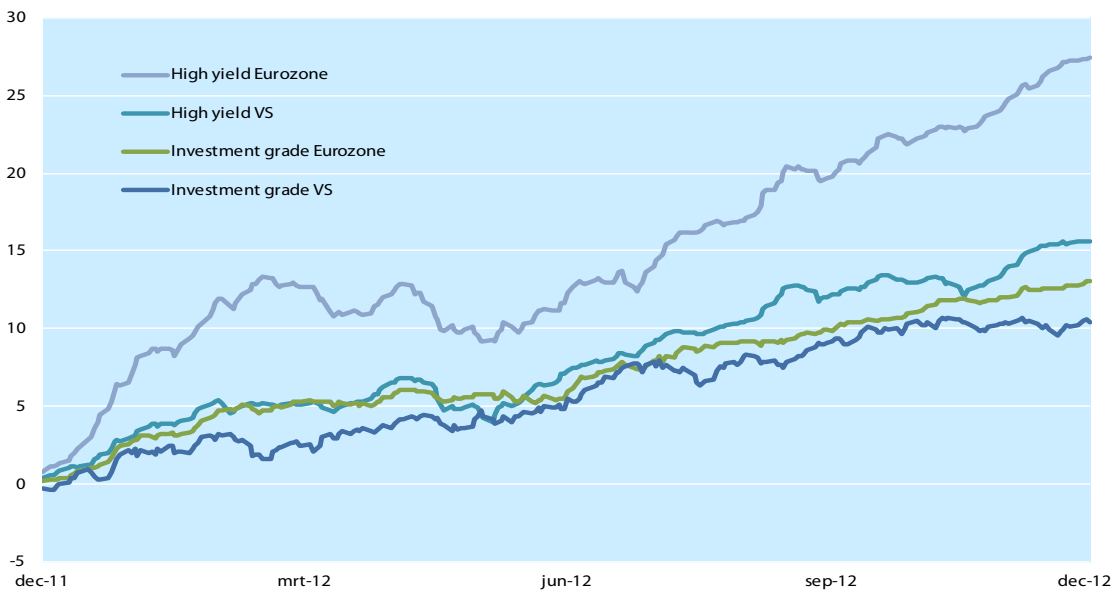
Ontwikkeling MSCI aandelenindices (totaalrendement in %)

Vastrentende waarden

In onderstaande grafiek staat het rendement weergegeven dat het afgelopen jaar is behaald op bedrijfsobligaties. Hieruit blijkt dat Europese high yield bedrijfsobligaties erg goed presteerden. De ontwikkelingen van Amerikaanse high yield obligaties (rating lager dan BBB) zijn het meest relevant voor de beleggingen van het pensioenfonds. De Amerikaanse Merrill Lynch high yield index behaalde een rendement van 15,6%. De totaalrendementen voor de bedrijfsobligaties werden positief beïnvloed door het lage aantal wanbetalingen.

Ontwikkeling bedrijfsobligaties Europa en VS (totaalrendement lokale valuta in %)

Vastgoedbeleggingen

Het pensioenfonds belegt uitsluitend in Nederlands vastgoed. De beleggingen in de Nederlandse winkel-, kantoren- en bedrijfsruimtesector lieten waardedalingen zien. De waardedalingen deden zich het sterkst voor in het segment kantoren. De kantorenportefeuille behaalde daardoor een rendement van -11%. Door de relatief hoge directe rendementen (zijnde het huurrendement na kosten) werd op winkelpanden en bedrijfsruimten een licht positief totaalrendement behaald.

Beleggingsopbrengsten

In 2012 behaalde het pensioenfonds een beleggingsopbrengst van € 856 miljoen, waardoor het rendement op beleggingen uitkwam op 14,4%. Dit was voldoende om de stijging van de pensioenverplichtingen in 2012 met 9,1% bij te houden. Er is hierbij geen rekening gehouden met de bijstelling van de levensverwachting. Als daar wel rekening mee wordt gehouden, dan bedroeg de stijging van de pensioenverplichtingen 10,5% in 2012.

Beleggingsopbrengsten (in mln. €) en rendementen (in %)

	2012		2011		2008-2012	
	Opbrengsten	Rendement bijdrage	Opbrengsten	Rendement bijdrage	Opbrengsten cumulatief	Rendement bijdrage gemiddeld per jaar
Matchingportefeuille	553	9,3	821	15,2	2.401	8,7
Returnportefeuille	303	5,1	-188	-3,5	-164	-0,6
Totaal	856	14,4	633	11,7	2.237	8,1
Groeivoet van de verplichtingen		9,1		14,5		10,9

Over de afgelopen vijf jaren bedroeg het rendement op de beleggingen gemiddeld 8,1% per jaar. De minimale benodigde groeivoet van de verplichtingen was 10,9% als er geen rekening wordt gehouden met de wijzigingen in de levensverwachting. Als dit wel wordt gedaan, dan bedroeg de stijging van de pensioenverplichtingen 13,1% per jaar. De matchingportefeuille zorgde gedurende deze periode voor positieve rendementen op de beleggingen. De rendementsbijdrage van de returnportefeuille is negatief over een vijfjaarsperiode, hetgeen te wijten is aan de terugval op de financiële markten door de kredietcrisis. Het op lange termijn verwachte overrendement werd daardoor over de afgelopen vijf jaar niet behaald. Er is in die periode onvoldoende verdiend om de kosten van toeslagverlening en de kosten van de stijgende levensverwachting te financieren. De dekkingsgraad daalde dan ook van 135,8% eind 2007 naar 111,2% eind 2012.

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille heeft over 2012 een positief resultaat behaald van € 553 miljoen. Dit resultaat is grotendeels gedreven door een daling van de nominale rente. Hier hebben vooral renteswaps en staatsleningen van geprofiteerd. Het behaalde resultaat van de matchingportefeuille lag hoger dan dat van haar verplichtingen in 2012. Dit kwam door een sterke daling van de kredietopslag op de obligaties in de matchingportefeuille. Het waren voornamelijk covered bonds die hiervan profiteerden.

Returnportefeuille

De returnportefeuille zorgde voor een beleggingswinst van € 303 miljoen in 2012. Het merendeel hiervan was toe te schrijven aan de prestaties van aandelen, doordat deze de grootste weging hadden (59% van de returnportefeuille) en het hoogste rendement behaalden. De onderstaande tabel toont de behaalde rendementen voor de diverse categorieën tegenover het rendement van de door het pensioenfonds gekozen benchmarks. De benchmarks zijn voor aandelen de MSCI indices, voor high yield obligaties voornamelijk de Merrill Lynch indices en voor de overige beleggingen de Hedge Fund Research indices. Het laagste rendement werd in 2012 behaald door het segment 'Vastgoedbeleggingen'. Dit kwam doordat de Nederlandse vastgoedbeleggingen een rendement behaalden van -0,7%.

Rendement en benchmark returnportefeuille (in %)

	2012		2011		2008-2012	
	Rendement	Benchmark	Rendement	Benchmark	Rendement	Benchmark
Vastgoedbeleggingen	2,9	2,9	3,4	3,4	0,8	0,8
Aandelen	16,6	16,2	-8,3	-8,1	0,1	0,3
Vastrentende waarden	11,8	9,5	-0,2	-0,7	4,7	2,8
Overige beleggingen	4,3	4,4	-6,2	-9,7	-0,4	-2,7
Totaal returnportefeuille	11,7	11,6	-5,0	-5,3	0,8	0,5

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Bij de taakuitoefening geeft het pensioenfonds zich rekenschap van maatschappelijke gevolgen. Het gaat hierbij om ecologische, sociale en governance factoren (ESG). De United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) zijn bij de invulling van het beleid richtinggevend.

Genoemde Principles bestaan uit een zestal onderdelen en beschrijven 35 criteria. Het pensioenfonds heeft de inspanningen op dit terrein naast de suggesties van UNPRI gelegd. Dit heeft geleid tot de volgende conclusies. ESG-overwegingen worden in het beleggingsproces meegenomen. Relevant hierbij is de aard van de belegging. Bij de interne aandelenportefeuille worden potentiële ondernemingen beoordeeld op diverse ESG-aspecten, zoals structuur en hoogte van beloning alsmede mogelijke betrokkenheid bij milieuvervuiling en veiligheidsissues. Deze informatie wordt meegenomen bij de vraag of vanuit een langere termijn perspectief in deze onderneming kan worden belegd. Dit vanuit de gedachte dat het niet voldoen aan ESG-criteria op lange termijn geen houdbaar ondernemingsmodel oplevert. Er wordt niet gewerkt met een 'best in class' beleggingsstijl op basis van specifieke ESG-factoren. Passieve aandelenmandaten zijn gekoppeld aan brede representatieve marktindices (zoals MSCI-Europe voor Europese aandelen).

Voor de beleggingen wordt met ingang van het jaar 2013 een uitsluitingslijst gehanteerd. Bedrijven die betrokken zijn bij controversiële wapens worden uitgesloten voor belegging. De uitsluitingslijst staat gepubliceerd op de website van het pensioenfonds.

ESG-overwegingen spelen niet alleen bij aandelen een rol van betekenis, maar bijvoorbeeld ook bij beleggingen in vastgoed. Het vastgoed van het pensioenfonds wordt beheerd door Altera NV. Altera heeft in het 'Beleidsplan Duurzaamheid 2013-2015' een stappenplan gepresenteerd met concrete maatregelen. In het Beleidsplan is als doel gesteld om in de vastgoedportefeuille te komen tot minimalisatie van het verbruik van energie en water.

Corporate governance

Er is bij beursvennootschappen veel aandacht voor evenwichtige vertegenwoordiging van alle betrokkenen en de wijze waarop aandeelhouders met hun rechten omgaan. Nederlandse pensioenfondsen hebben daarbij een wettelijke verplichting om hierover jaarlijks verslag uit te brengen.

In 2012 was er een actieve betrokkenheid bij het merendeel van de ondernemingen waarvan het pensioenfonds aandelen in portefeuille heeft. Er is bij 97% van deze ondernemingen op aandeelhoudersvergaderingen gestemd. Hierbij is gebruik gemaakt van stemrapporten van internationaal opererende dienstverleners, zoals ISS. Mede aan de hand hiervan wordt gestemd over de voorstellen vanuit het management van de ondernemingen. In 53% van de vergaderingen was ons stemgedrag volledig conform de aanbevelingen van het management, in 47% van de gevallen werd er op één of meer onderdelen hiervan afgeweken. Voorts is het pensioenfonds lid van Eumedion, dat zich richt op onderhouden en doorontwikkelen van het corporate governance beleid van in Nederland gevestigde institutionele beleggers.

Bestuursaangelegenheden

Aanpassingen in formele stukken

In 2012 is Pensioenreglement 2006 twee maal gewijzigd. Het gaat om de verwerking van de aanpassing van de wettelijke AOW-leeftijd per 1 januari 2013, enkele technische mutaties met betrekking tot de voortzetting tijdens arbeidsongeschiktheid alsmede de reguliere technische aanpassingen inzake koopsommen en factoren.

Voorts zijn de statuten in 2012 twee maal aangepast. De aanpassingen hebben betrekking op de opname van bestuurders met specifieke deskundigheid op het gebied van beleggingen (institutioneel vermogensbeheer) en risicomanagement in het bestuur, de verkleining van het bestuur van 16 naar 12 leden, de introductie van de Adviescommissie audit en rapportages, een verlenging van de zittingsduur van leden van het bestuur totdat de procedure bij DNB voor het opvolgend lid is afgerond alsmede een aantal tekstuele en redactionele wijzigingen.

De uitvoeringsovereenkomst is in 2012 niet gewijzigd.

Compliance en integriteit

Voor verbonden personen en insiders geldt een gedragscode, gebaseerd op de zogenaamde modelgedragscode van de pensioenkoopels. Onderwerpen die hierin aan de orde komen zijn bijvoorbeeld vertrouwelijkheid van informatie, belangenconflicten, koersgevoelige informatie, geschenken en nevenfuncties. De gedragscode is in 2012 uitgebreid met de regeling Nevenfuncties en financiële belangen. In het bestuur wordt aan de hand van een rapportage elk kwartaal gesproken over compliance, waarbij nieuwe wetgeving wordt gesignaleerd en eventuele afwijkingen van de complianceregrs worden besproken. In 2014 vindt een evaluatie plaats van de (intern gepositioneerde) compliance-functie bij Stichting Pensioenfonds Hoogovens.

Bestuur

In 2012 is besloten tot een tweetal belangrijke aanpassingen in het bestuur. Het aantal zetels in het bestuur is gereduceerd van 16 naar 12 (zes werkgevers, drie actieven en drie gepensioneerden). Daarnaast is de mogelijkheid gecreëerd om bestuurders met specifieke deskundigheid in het bestuur op te nemen, als werkgeversvertegenwoordigers. De personele samenstelling is vanaf eind 2012/begin 2013 als volgt gewijzigd:

Er zijn drie bestuursleden namens gepensioneerden gekozen. Het betreft de heren drs. F. Candel (VOHM), drs. G.H. Horn (VOHM) en J.T. de Ridder (FNV Bondgenoten). De heer Horn was al bestuurslid, bij hem is dus sprake van een herbenoeming. De heren ing. R. Geutskens, drs. ing. H.G.M. Kerssens en ir. Th.A. Wortman waren niet kiesbaar en daarmee is hun lidmaatschap beëindigd.

De heren drs. J.J. Borst RT en drs. J. Mensonides alsmede mevrouw J. Studen - Kiliaan zijn toegetreden als bestuurders met specifieke deskundigheid. Mevrouw drs. L.M.A. Donders alsmede de heren drs. J.E. van Dort RC en drs. J.M.W.F. Uijterwaal RA zijn afgetreden.

Door de Centrale Ondernemingsraad zijn drie werknemersleden herbenoemd. Het betreft de heren dr. H. Blok, ir. G.J. Keilman RO en dr. R. Verhoef. De andere drie zittende werknemersleden, de heren S. Heeringa en G.P.J. Kuijper alsmede mevrouw C.M.A. de Wit, waren niet herkiesbaar en het lidmaatschap van deze drie leden is beëindigd.

In 2012 heeft het bestuur 12 maal vergaderd. Onder andere de volgende onderwerpen kwamen aan de orde:

- verschillende modellen voor de bestuursstructuur;
- aanpassing samenstelling en omvang van het bestuur, inclusief aanpassing statuten;
- aanpassing pensioenreglement 2006;
- vaststelling Jaarverslag 2011 en bespreking van de inbreng van het Verantwoordingsorgaan en de Commissie van intern toezicht;
- het Financieel Richtplan en het Financieel crisisplan;
- review beleggingsbeleid;
- diverse beleggingsonderwerpen (zoals de financieringskosten van renteswaps en covered bonds);
- beleid uitbesteding;
- aanpassing van de fondsvoorwaarden;
- update van de gedragscode;
- compliance;
- premie en indexatie 2013.

In 2012 heeft er regelmatig overleg plaatsgevonden tussen het bestuur en DNB. Gesproken is over verschillende onderwerpen.

Met betrekking tot deskundigheid is in 2012 een aantal initiatieven ondernomen. Met de benoeming van de bestuurders met specifieke deskundigheid heeft het kennisniveau van het bestuur op het terrein van beleggingen en risicomanagement een belangrijke impuls gekregen. Voorts is door de beleggingsafdeling voor bestuursleden een aantal workshops verzorgd. Ook vindt periodiek een overleg plaats met bestuursleden, waarin beleggingsonderwerpen worden besproken.

In 2012 heeft het bestuur, tezamen met het managementteam van de uitvoeringsorganisatie, zich in een retraite gebogen over de werkwijze en structuur van Stichting Pensioenfonds Hoogovens. Hierbij is besloten tot een zekere accentuering in de taakverdeling binnen het bestuur, aan de hand van een zevental kern- of taakgebieden. Begin 2013 is hier een eerste start mee gemaakt. Naar aanleiding van de retraite is een derde adviescommissie (audit en rapportages) in het leven geroepen. Ook zijn de taken en de namen van twee bestaande adviescommissies gewijzigd. De Beleggingsadviescommissie (BAC) is veranderd in Adviescommissie beleggingen en risico, de Financieringsadviescommissie (FAC) in Adviescommissie financiering en risico.

Ook heeft het bestuur zorggedragen voor de organisatie van de bestuursverkiezingen van de leden namens gepensioneerden. De VOHM, FNV Bondgenoten en CNV Bedrijvenbond hebben met een eigen lijst deelgenomen aan de verkiezingen. Per post is onder de kiesgerechtigden een stembiljet en een stemwijzer met informatie over de drie organisaties en de kandidaten verspreid. Er zijn 6700 geldige stemmen uitgebracht, ofwel een opkomstpercentage van 43%.

De leden van het bestuur van Stichting Pensioenfonds Hoogovens die (voormalig) deelnemer zijn, ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden ten behoeve van het pensioenfonds. De twee bestuursleden die geen (voormalig) deelnemer zijn, ontvangen een vergoeding op basis van één dag per week. Voor de leden namens de geleding gepensioneerden bestaat sinds medio 2011 een (beperkte) vergoeding voor gemaakte onkosten.

Adviescommissie beleggingen en risico (ABR)

In 2012 heeft de Adviescommissie beleggingen en risico vijf keer vergaderd. Daarnaast was er één gezamenlijke vergadering met de Adviescommissie financiering en risico over het Financieel Richtplan. Onder andere de volgende onderwerpen kwamen aan de orde:

- periodieke rapportages vanuit de uitvoeringsorganisatie (maand en kwartaal) alsmede de kwartaalplannen met daarin de voorgenomen implementatie van het vastgestelde beleggingsbeleid;
- het Financieel Richtplan 2012 (gericht op het beleggingsbeleid 2013);
- diverse beleggingsvoorstellen, mede in relatie tot de actuele ontwikkelingen op financiële markten, waaronder het afdekken van de renteontwikkeling;
- evaluaties van verschillende specifieke beleggingscategorieën, zoals covered bonds.

Adviescommissie financiering en risico (AFR)

De Adviescommissie financiering en risico vergaderde, naast de hierboven genoemde gezamenlijke vergadering, in 2012 vijf keer en heeft in het verslagjaar ondermeer advies uitgebracht over:

- het Financieel crisisplan;
- een update van de continuïteitsanalyse;
- het Financieel Richtplan 2012 (gericht op het financieringsbeleid in 2013);
- indexatie en premie 2013.

Adviescommissie audit en rapportages (AAR)

Eind 2012 is besloten tot het instellen van deze commissie. Begin 2013 is aan de hand van de taken een start gemaakt met opzet en te behandelen onderwerpen.

Geschillen- en klachtencommissie

In 2012 heeft één verzekerde van het pensioenfonds zich tot de Geschillen- en klachtencommissie gewend. Conclusie van de commissie is dat Stichting Pensioenfonds Hoogovens het reglement juist heeft toegepast.

Personeel

Het pensioenfonds heeft geen eigen personeel. De medewerkers zijn in dienst van Tata Steel Nederland Services en gedetacheerd bij het pensioenfonds. De hiermee verband houdende personeelskosten worden door het pensioenfonds aan Tata Steel vergoed. Het beloningsbeleid voldoet aan de uitgangspunten voor het beloningsbeleid zoals neergelegd door de AFM en DNB vastgestelde 'Principes voor beheerst beloningsbeleid'. Van de beloningen, waarvan een (beperkt) deel in de vorm van een variabele uitkering kan worden toegekend, gaan geen prikkels uit die afbreuk doen aan de verplichting van het pensioenfonds om zich in te zetten voor de belangen van zijn verzekerden en andere stakeholders, of andere op het pensioenfonds rustende zorgvuldigheidsbeginselen.

Verantwoording en toezicht

Verslag Commissie van intern toezicht

In de ABTN van Stichting Pensioenfonds Hoogovens staat in artikel 1.2.3.4 omschreven waartoe de Commissie van intern toezicht (CIT) is ingesteld "de CIT beoordeelt de wijze waarop het pensioenfonds door middel van beleids- en bestuursprocedures en –processen wordt aangestuurd, alsmede de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met risico's op de langere termijn". Jaarlijks voert de CIT daartoe een onderzoeksplan uit en stelt over haar bevindingen een rapportage samen. Over haar bevindingen over 2012 heeft de CIT op 12 april 2013 met het bestuur en op 19 april 2013 met het Verantwoordingsorgaan gesproken.

Het onderhavige verslag is een resumé van bovengenoemde rapportage.

Samenstelling CIT en verantwoording

De voorzitter van de CIT is mevrouw drs. C.M. van der Werf-de Koning. De twee overige leden van de commissie zijn de heren P. Van Meurs RA en G.E.A. van Til MBA. In samenspraak met het bestuur is een aftredingsschema opgesteld, waarbij in principe een benoemingstermijn van drie jaar geldt. De CIT leden hebben hun overige functies kenbaar gemaakt en verklaard dat zij hun werk als toezichthouder op Stichting Pensioenfonds Hoogovens onafhankelijk en alleen in het belang van de deelnemers van het pensioenfonds hebben uitgevoerd.

Werkwijze

In 2012 is voor het eerst gedurende het jaar een aantal overleggen tussen het bestuur en de CIT gevoerd. Hierdoor is de CIT eerder geïnformeerd over ontwikkelingen binnen het pensioenfonds en is verduidelijking verkregen op de reguliere documenten - zoals notulen, verslagen, rapporten e.d.- die de CIT ontvangt. Daarnaast heeft de CIT, zoals gebruikelijk, gesprekken gevoerd met medewerkers en directie van de uitvoeringsorganisatie, het dagelijks bestuur en de externe accountant. Voor het eerst is dit jaar op verzoek van de CIT gesproken met twee pas benoemde bestuursleden en met de toezichthouder van DNB.

Belangrijkste bevindingen

Stichting Pensioenfonds Hoogovens heeft in 2012 zijn missie, visie en kernwaarden compact vastgelegd. In 2013 zal een verdere uitwerking plaatsvinden. Het bestuur heeft veel zaken in behandeling genomen waarvan sommige een langdurige behandeltijd vergden. Bijzondere aandacht van het bestuur ging uit naar discussies met de wettelijke toezichthouder DNB, die leidden tot vele besprekingen en uitwerkingen. Het bestuur werkt met een termijnagenda waarop de relevante te behandelen onderwerpen worden gevolgd. De CIT is van mening dat een uitgebreidere integrale beleidsplanning de besturing van het pensioenfonds zou kunnen bevorderen.

Het bestuur heeft haar samenstelling gewijzigd door het aantal bestuursleden naar 12 terug te brengen waarvan 3 leden met specialistische kennis op het terrein van vermogensbeheer en risicomanagement. Als resultaat van een eigen beoordeling van haar functioneren heeft het bestuur drie adviescommissies geformeerd te weten: Beleggingen en risico, Financiering en risico en Audit en rapportage. Deze formele prestatiebeoordeling zou ook goed toegepast kunnen worden op de uitvoeringsorganisatie.

De deelnemers van het pensioenfonds waarderen de wijze van communicatie. Wel valt op dat de website beperkt bezocht wordt. Het pensioenfonds heeft inmiddels actie ondernomen om de risicobereidheid van haar deelnemers te gaan onderzoeken.

De relaties met de sponsor en met de actuaris en accountant zijn goed. De relatie met toezichthouder DNB heeft, door de behandeling van vele en ingrijpende zaken, veel aandacht gevraagd. Inmiddels is hier sprake van een genormaliseerde verhouding.

Opzet en werking van de compliancefunctie zijn goed. Het risicomanagement van de aan de vermogensbeheer gerelateerde risico's is op orde. Er wordt nu gewerkt aan de verdere uitwerking van integraal risicomanagement.

Conclusie

De CIT waardeert de wijze waarop Stichting Pensioenfonds Hoogovens in 2012 aan zijn taken en verantwoordelijkheden invulling heeft gegeven. Er zijn forse stappen gezet op het gebied van de governance en de deskundigheid binnen het bestuur is versterkt met het benoemen van drie leden met specialistische kennis op het gebied van risicomanagement en vermogensbeheer. Het bevorderen van de deskundigheid van alle bestuursleden is in een plan voorzien en zal in 2013 een uitwerking krijgen. Het compliancebeleid is goed ingericht en functioneert nu goed. Het risicomanagement dat tot nu toe een groot financieel accent kent, wordt verbreed en zal in 2013 integraal ingericht worden.

Zichtbaar begint het bestuur ook zelf middels de Plan, Do, Check, Act cyclus te werken. De missie, strategie en kernwaarden zijn vastgelegd; beleidskaders, bijvoorbeeld op het gebied van uitbesteding, zijn aangescherpt of worden herzien zoals bij beleggingsbeleid. Een eerste heisessie gaf gelegenheid om het eigen functioneren te bespreken en afspraken te maken over verbeterpunten.

Er zijn goede rendementen gehaald, maar de stijgende levensverwachting en de lage rente maken dat de verplichtingen sterk stijgen, waardoor opnieuw geen indexatie heeft kunnen plaats vinden. Daarmee is het Stichting Pensioenfonds Hoogovens in 2012 niet gelukt de ambitie te realiseren, namelijk te streven naar een zeker, en waardevast pensioen en een betaalbare en welvaarts vaste opbouw van pensioenrechten. Positief is dat het herstel zich volgens plan voltrekt. De resultaten van de inspanningen zijn goed, maar leiden nog niet tot tevredenheid.

IJmuiden, 13 mei 2013

Reactie bestuur

Het bestuur heeft met veel belangstelling en interesse kennisgenomen van de bevindingen van de Commissie van intern toezicht (CIT). In 2012 en begin 2013 heeft het bestuur diverse gesprekken gevoerd met de CIT. Een aantal punten uit de inbreng van de CIT wordt in het onderstaande van een reactie voorzien.

De CIT wijst op de meerwaarde van een strakkere prioritering van het bestuur. Via een meerjarige beleidsplanning zou het bestuur meer grip krijgen op het beleidsproces en prioriteiten. Binnen het bestuur en de uitvoeringsorganisatie wordt reeds gewerkt met onder andere een jaarplan en een termijnagenda. Ook in de adviescommissies wordt met een jaarplanning gewerkt. In deze documenten zijn prioriteiten opgenomen, de mijlpalen alsmede betrokken en verantwoordelijke functionarissen. Sommige activiteiten kenden in 2012 een langere doorlooptijd dan eerder ingeschat, of zijn later opgestart. De achtergrond hiervan is divers, in het voorwoord van dit jaarverslag is hier verder op ingegaan. Het bestuur onderkent de meerwaarde van een geïntegreerde meerjarenplanning en zal deze ook gaan opzetten. Zo'n integrale meerjarige planning zal leiden tot meer inzicht en een hulpmiddel zijn voor de prioritering en periodieke review van beleidsontwerpen binnen het bestuur. Met betrekking tot het onderwerp implementatie nieuw FTK / aanpassingen pensioencontract is reeds een dergelijke meerjarenplanning (tot 2015) operationeel.

De CIT constateert dat in 2012 ook een aantal veranderingen op het terrein van de bestuursstructuur zijn doorgevoerd, waaronder de instroom in het bestuur van drie leden met specialistische kennis. Het bestuur onderschrijft de constatering van de CIT dat nog een aantal stappen voor ons ligt. Het gaat dan met name om de consequenties van de nieuwe wet versterking bestuur pensioenfondsen, verdere versterking op het terrein van kennis (deskundigheid) alsmede de evaluatie van de competenties binnen het bestuur. Ook werkt het bestuur aan de vorming en opleiding van toekomstige leden van het bestuur, in overleg met de betreffende achterbannen.

Het bestuur onderschrijft de vaststelling van de CIT dat de financiële turbulentie (met gevolgen voor de koersen van aandelen en de discontovoet) en de gestegen levensverwachting gevolgen heeft gehad voor de financiële positie en daarmee voor de realisatie van de toeslagambitie van het pensioenfonds. De bevindingen met betrekking tot compliance, risicomanagement, het vaststellen van de missie en strategie alsmede de ontwikkeling in de relatie met de toezichthouder worden verwelkomd.

Concluderend herkent het bestuur zich in de bevindingen van de CIT. Tevens spreekt zij haar waardering uit voor de grondige werkwijze die de CIT dit jaar heeft gehanteerd.

IJmuiden, 13 mei 2013

Oordeel Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft als taak jaarlijks een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid, de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben en de naleving van de principes van goed pensioenbestuur.

Dit is de vijfde rapportering van het VO en de reactie daarop van het bestuur is op 13 mei 2013 besproken.

Bevindingen en aanbevelingen

Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad is verbeterd van 107,2% per ultimo 2011 naar 111,2% per ultimo 2012. Van de stijging met 4,4% werd 2% veroorzaakt door een aanpassing van de definitie van de rekenrente (introduktie UFR). Daar stond tegenover een negatieve invloed van 1,4% als gevolg van weer een aanpassing van de AG overlevingstabellen.

De stijging van de dekkingsgraad in 2012 is in lijn met de gemiddelde stijging van andere pensioenfondsen. In absolute zin blijft Pensioenfonds Hoogovens met een dekkingsgraad van 111,2% zich echter beter positioneren dan vele andere pensioenfondsen en heeft zich met betrekking tot de gevarenzone weer veiliger gesteld.

Resultaten matchingportefeuille en returnportefeuille

De waardevermeerdering van de matchingportefeuille is positief en zelfs hoger dan de groei van de voorziening pensioenverplichtingen door de rentedaling. Wel dient bij de voorziening pensioenverplichtingen rekening te worden gehouden met de reeds bovenvermelde aangepaste definitie van de rekenrente. Het VO ziet het als een belangrijke uitdaging voor het bestuur om de in het verleden opgebouwde waardevermeerdering maximaal te kunnen behouden, uiteraard binnen een verantwoord risicobeleid. In dit verband is het VO positief over het besluit van het bestuur om de rentedekking in 2012 verder te beperken.

De returnportefeuille heeft kunnen profiteren van de gestegen aandelenmarkten en draagt met een resultaat van + €303 mln positief bij aan de stijging van de dekkingsgraad.

Financiële rapportering

Het financiële maandrapport blijft een goed inzichtelijk en leesbaar document en is in de loop van het jaar uitgebreid met enige pagina's betrekking hebbende op de fondsvoorwaarden. De maandelijkse sessies, waarin door de afdeling Control en Riskmanagement een mondelinge toelichting wordt gegeven, worden zeer op prijs gesteld, zeker nu hierbij ook de kwartaalrapporteringen worden betrokken.

Communicatie richting deelnemers/toekomstperspectieven

In zijn algemeenheid geldt dat de communicatie richting de deelnemers goed verzorgd is.

Voor de langere termijn lijkt de ambitie van een volledige toeslagverlening niet meer als realistisch te worden gezien door het bestuur en lijkt een toeslag van 40 à 50% de nieuwe norm te worden. Dit is niet (meer) in lijn met de visie/ambitie van het pensioenfonds. De vraag dringt zich op of dit gewijzigde inzicht verder geformaliseerd dient te worden en vervolgens in de communicatie naar de deelnemers niet meer een aandachtspunt dient te worden?

Met bijzondere aandacht heeft het VO een passage uit de nieuwsbrief van januari 2013 gelezen. Hierin staat vermeld dat het pensioenfonds verwacht voldoende extra beleggingsrendement te maken om de dekkingsgraad te laten herstellen tot 115% en dat als dat gebeurd is, de pensioenen (gedeeltelijk) kunnen worden verhoogd. Het VO is positief over het duidelijke perspectief dat de deelnemers met deze mededeling wordt geboden. Van een bestuurlijke invalshoek gezien, merkt het VO op dat deze mededeling zich niet verhoudt met de vigerende beleidsstaffel en nadere uitwerking behoeft. Zie volgende paragraaf.

Beleidsstaffel toeslagverlening

Bij het jaarverslag 2011 zijn door het VO serieuze opmerkingen gemaakt over de beleidsstaffel. Met name dat door de hoge grenzen van dekkingsgraden van waaraf pas toeslagen zouden worden toegepast deze beleidsstaffel achterhaald en niet meer realistisch zou zijn. Bovendien dat ook reeds jarenlang in het bestuur werd afgesproken tot evaluatie over te gaan, zonder dat het er van gekomen is. De reactie van het bestuur in het jaarverslag 2011 stemde het VO positief, want die luidde: "De evaluatie van de huidige beleidsstaffel zal in 2012 worden afgerond". Des te teleurstellender is het voor het VO nu te moeten constateren dat deze toezegging niet werd waargemaakt. Wij verwachten van het bestuur een proactieve houding waarin het komt met concrete voorstellen voor de sociale partners, en waarbij het bestuur binnen zijn mandaat een eigen positie inneemt met betrekking tot (gedeeltelijke) indexatie zolang de sterk verouderde staffel niet is aangepast.

Review beleggingsbeleid

In april 2011 is het bestuur met behulp van een externe partij een review van het beleggingsbeleid gestart. De toen uitgesproken doelstelling was dat deze review gereed zou zijn voor het opstellen van het Financiële Richtplan 2012-2016. Dat leek toen een ambitieuze doelstelling, die inderdaad niet werd gehaald. Het is echter teleurstellend dat ook in 2012 niet tot een afronding van de conclusies van de review werd gekomen voor de opstelling van het Financiële Richtplan 2013-2017, zodat eventuele wijzigingen in het beleggingsbeleid daarin niet konden worden meegenomen. Hierdoor bleef het Financiële Richtplan, en dus ook het Middellange Termijn Plan, gebaseerd op het bestaande beleid, waarvan wel gezegd dient te worden dat in de loop van het jaar 2012 enige herschikkingen in het beleggingsbeleid werden toegepast. De huidige status is dat de review nu voor de zomer 2013 wordt afgerond. Het VO vindt dit aspect van beleidsvorming niet voldoende en een te trage voortgang hebben.

Pensioenpremie

Het VO constateert dat de ontvangen pensioenpremie, ondanks de toegepaste maximale opslag van 22%, onvoldoende is gebleken om kostendekkend te zijn.

Bestuursstructuur

In 2012 heeft het bestuur veel actie ondernomen om de bestuursstructuur aan te passen van 16 naar 12 leden, waarvan 2 externe deskundigen, die ook inmiddels zijn benoemd. Deze aanpassing is bedoeld om de deskundigheid en de slagvaardigheid van het bestuur te verhogen en loopt vooruit op de komende nieuwe wetgeving aangaande de bestuursstructuur. Het VO is positief over deze nieuwe opzet.

Oordeel van het Verantwoordingsorgaan

De dekkingsgraad van het Pensioenfonds Hoogovens heeft zich in 2012 verbeterd en het pensioenfonds staat er relatief goed voor gemeten met andere pensioenfondsen. Ook de positionering voor de toekomst is verbeterd. Het VO is eveneens positief over de gang van zaken met betrekking tot operationele activiteiten als beleggingen, financiële rapportages, communicatie en over de voortvarendheid waarmee de bestuursstructuur werd aangepast. Het is voor het VO echter onmogelijk een positief oordeel te hebben over de aanpak van beleidsmatige zaken als de reeds eerder vermelde evaluatie van de Beleidsstaffel toeslagverlening en Review Beleggingsbeleid. Ondanks gedane toezeggingen kwamen deze ook in 2012 niet tot een afronding. Het VO heeft waardering voor het vele werk dat door het bestuur en de uitvoeringsorganisatie is verzet, maar is ook van mening dat dit geen excuus mag zijn. Zeker gezien de in het Financiële Richtplan geschetste macro economische omgeving en ontwikkeling, zou in de ogen van het VO de te trage besluitvorming met betrekking tot het beleggingsbeleid van negatieve invloed kunnen zijn op de financiële positie en daarmee op de toekomstige weerbaarheid van het pensioenfonds.

Voor het komende jaar rekent het VO weer op een constructieve samenwerking met alle geledingen van het pensioenfonds.

IJmuiden, 13 mei 2013

Reactie bestuur

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft voor de vijfde maal bevindingen opgesteld in het kader van het jaarverslag. Het bestuur heeft met veel belangstelling hiervan kennis genomen. In het onderstaande de reactie van het bestuur.

Algemeen en financiële positie

Het bestuur ervaart de samenwerking met het VO als constructief. Tevens verwelkomt het bestuur de constatering van het VO dat de financiële positie van Stichting Pensioenfonds Hoogovens gunstig is en zich in 2012 goed heeft ontwikkeld, ook vergeleken met andere pensioenfondsen. Zowel de matching- als de returnportefeuille heeft hieraan bijgedragen. Met genoegen constateert het bestuur dat de maandelijkse toelichting van de maand- en kwartaalrapporten door de afdeling Control & Risicomanagement bij het VO in een behoefte voorziet.

Communicatie richting deelnemers en toekomstperspectieven

Het VO wijst erop dat met betrekking tot de toeslagverlening het bestuur de ambitie niet volledig waar kan maken en dat de communicatie naar deelnemers op dit punt niet uitblinkt in transparantie.

Met het VO constateert het bestuur dat de ambitie ten aanzien van de toeslagverlening de afgelopen jaren niet is gehaald. Hierover is ook op verschillende momenten gecommuniceerd, in de betreffende nieuwsbrieven en in de publieksjaarverslagen. Uit berekeningen blijkt dat volledige toeslagverlening de komende jaren niet realistisch is. Gezien dit perspectief heeft het bestuur sociale partners IJmuiden opgeroepen zich hierover te buigen en na te denken over de gevolgen van het blijven toepassen van de huidige beleidsstaffel. Het bestuur wacht de uitkomst van dit beraad af, dat mede in het licht staat van de - aanzienlijk vertraagde - implementatie van het landelijk pensioenakkoord (FTK en gevolgen sociaal akkoord). In het voorwoord bij dit jaarverslag is dit verder toegelicht.

In de nieuwsbrief van januari 2013 is een passage opgenomen over de consequenties van een tweetal alternatieven, enerzijds een ongunstiger en anderzijds een gunstiger financiële ontwikkeling. In het eerste geval komt het korten van pensioenrechten in beeld, in het tweede geval kan op basis van het herstelpad uit het herstelplan in geval van een dekingsgraad van 115% of hoger een besluit tot gedeeltelijke toeslagverlening worden overwogen. Het perspectief is dus ongewis. Het bestuur zal zich er voor inspannen om richting deelnemers de communicatie over toekomstperspectieven aangaande (gedeeltelijke) toeslagverlening transparanter en eenduidiger te maken.

Review beleggingsbeleid en overig

Het VO constateert dat de review beleggingsbeleid in 2012 niet is afgerond. Het bestuur zal de review in mei 2013 afronden en verwijst op dit punt naar het voorwoord in dit jaarverslag.

Ook vermeldt het VO dat de ontvangen pensioenpremie, ondanks de toegepaste maximale opslag van 22% in 2012, onvoldoende is gebleken om kostendekkend te zijn. Het bestuur wijst erop dat de uitgangspunten van de toegepaste systematiek meerjarig moeten worden en ook zijn vastgesteld, waardoor over een langere termijn sprake is van een adequate premie.

De conclusies met betrekking tot omvang en samenstelling van het bestuur worden verwelkomd.

Besluit

Het VO wijst tot slot op de substantiële doorlooptijd van enkele dossiers in 2012. Het bestuur onderkent dit. In het voorwoord bij dit jaarverslag is gewezen op de achterliggende redenen waarom afronding nog niet mogelijk was. Het grote aantal onderwerpen dat moest worden behandeld is hier mede debet aan. Het bestuur heeft daarom in 2012 gekozen voor een bepaalde prioritering, daarbij zo goed mogelijk rekening houdend met externe ontwikkelingen.

IJmuiden, 13 mei 2013

Jaarrekening 2012

Financiële overzichten (in mln. €)

Balans per 31 december

		2012	2011
Actief			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(2)		
Vastgoedbeleggingen		473	475
Aandelen		1.801	1.557
Vastrentende waarden		3.352	2.794
Derivaten		1.162	1.407
Overige beleggingen		327	306
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen		519	612
		7.634	7.151
Vorderingen en overlopende activa	(3)	36	0
		7.670	7.151
Passief			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)	673	402
Technische voorzieningen	(5)	6.000	5.564
Overige schulden en overlopende passiva	(6)	997	1.185
		7.670	7.151

Staat van baten en lasten

		2012	2011
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	(7)	106	98
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	(8)	856	633
		962	731
Lasten			
Pensioenuitkeringen		252	251
Pensioenuitvoeringskosten		3	4
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds			
Pensioenopbouw		120	96
Toeslagen			
Rentetoevoeging		85	64
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	(9)	-257	-256
Wijziging marktrente		418	665
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten			
Kosten langleven		76	
Overige actuariële resultaten		-6	31
		436	600
Saldo overdrachten van rechten	(10)		
Overige lasten		—	1
		691	856
Saldo van baten en lasten		271	-125

Bestemming van het saldo van baten en lasten

	2012	2011
Stichtingskapitaal en reserves	271	-125

Kasstroomoverzicht

	2012	2011
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	2.209	4.631
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	230	229
Betaalde vermogensbeheerkosten	-22	-20
Aankopen beleggingen	<u>-2.268</u>	<u>-4.683</u>
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	149	157
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	106	98
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	3	2
Betaalde pensioenuitkeringen	-252	-251
Betaald in verband met overdracht van rechten	-3	-2
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	<u>-3</u>	<u>-4</u>
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-149	-157
Mutatie in de liquide middelen	0	0

Toelichting op de jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling (1)

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Algemeen

Voor zover hieronder niet anders is aangegeven, vindt waardering plaats op basis van actuele waarde. Alle in een vreemde valuta luidende bedragen zijn omgerekend tegen de per balansdatum geldende valutakoersen. Verschillen, ontstaan door afwijkingen ten opzichte van de aan het eind van het voorafgaande jaar gehanteerde koersen, worden verwerkt in de beleggingsopbrengsten. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. De toedeling van het belegd vermogen naar beleggingscategorieën is geschied op het niveau van individuele beleggingsportefeuilles of vermogensbeheerders.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien:

- indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft;
- in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Door het bestuur gevormde oordelen bij toepassing van de grondslagen die belangrijke gevolgen hebben voor de jaarrekening, hebben met name betrekking op de beleggingen voor risico pensioenfondsen en de technische voorzieningen.

Deelnemingen

Het pensioenfonds houdt kapitaalbelangen in maatschappijen met een beleggingskarakter. Om inzicht te geven in de samenstelling van de beleggingsportefeuille wordt de waarde van de deelnemingen opgenomen onder de betreffende beleggingscategorie. De waardering van de kapitaalbelangen is gebaseerd op de waarderingsgrondslagen van het fonds.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerd

De waardering van beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur geschiedt tegen beurswaarde per balansdatum.

Niet beursgenoteerd

De waardering van niet beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur geschiedt tegen intrinsieke waarde op basis van de laatste taxatiewaardes. Vrijwel alle participaties worden jaarlijks getaxeerd op actuele waarde.

Aandelen

Hiertoe behoren aandelen, converteerbare obligaties en financiële instrumenten met de karakteristieken van aandelen, alsmede de aan deze beleggingscategorie toe te rekenen liquide middelen en deposito's. De waardering geschiedt tegen beurswaarde, voor zover het de converteerbare obligaties betreft vermeerderd met de lopende rente op de balansdatum. Niet beursgenoteerde beleggingen zijn opgenomen voor de geschatte marktwaarde.

Vastrentende waarden

Hieronder vallen obligaties, leningen en financiële instrumenten met de karakteristieken van vastrentende waarden, alsmede de aan deze beleggingscategorie toe te rekenen liquide middelen en deposito's. Waardering geschiedt tegen beurskoers plus lopende rente op de balansdatum. In het geval er geen beurskoers beschikbaar is, geschiedt waardering tegen de contante waarde van de toekomstige termijnen van rente en aflossing. De contante waarde wordt bepaald op basis van een rekenrente die gelijk is aan de geldende marktrente van soortgelijke instrumenten met een gelijke looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op actuele waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. De waardering van de Total return swap (TRS) geschiedt met behulp van een marktconform en toetsbaar waarderingsmodel. In dit model wordt rekening gehouden met het kredietrisico, de waarde van het onderpand, de door het pensioenfonds ontvangen vergoeding, overige specifieke contractvoorwaarden en eventuele feitelijke markttransacties nabij de balansdatum.

Overige beleggingen

Onder deze categorie zijn de beleggingen opgenomen in zogenoemde absolute returnstrategieën. Deze worden gewaardeerd tegen actuele waarde. In geval van niet beursgenoteerde fondsen wordt de waarde van het fonds bepaald aan de hand van de onderliggende waarde in het fonds, welke wordt gewaardeerd tegen de beurskoers of bij het ontbreken daarvan tegen de geschatte netto marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa, overige schulden en overlopende passiva

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde onder aftrek van eventueel noodzakelijk geachte voorzieningen.

Voorziening pensioenverplichtingen

Het gaat hier om de contante waarde van de pensioenaanspraken en -rechten. Bij de berekening van de pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de pensioenaanspraken die kunnen worden toegerekend aan de tot de balansdatum verstreken deelnemingsperiode. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- actuele marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per de balansdatum;
- de rentetoevoeging vindt plaats op basis van de nominale rente met een looptijd van 1 jaar zoals opgenomen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur aan het einde van het vorige boekjaar. De rente wordt berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar;
- sterftegrondslagen op basis van AG prognosetafel 2012-2062 met basisjaar 2012 waarbij de sterftekansen zijn gecorrigeerd op basis van ervaringssterfte. De correctiefactoren voor ervaringssterfte zijn voor mannen tot 55 jaar 0,7; lineair oplopend tot 0,9 op 65 jaar; daarna 0,9. Voor vrouwen zijn de factoren voor alle leeftijden op 0,95 gesteld. Voor wezen is de sterfte verwaarloosd;
- voor verzekerden op wie het reglement 2002 of reglement 2006 van toepassing is, geldt het systeem van bepaalde partner, voor alle overige verzekerden uit eerdere regelingen geldt een gehuwdheidsfrequentie van 90% waarbij voor leeftijden boven de pensioenleeftijd de gehuwdheidsfrequentie afneemt volgens de prognosetafel van het AG uit de periode 2012-2062 met basisjaar 2012;
- alle mannen zijn drie jaar ouder verondersteld dan hun echtgenote/partner;
- in de voorziening pensioenverplichtingen is een opslag voor dekking van pensioenuitvoeringskosten begrepen van 2%;
- in de voorziening pensioenverplichtingen is rekening gehouden met de lasten uit hoofde van toeslagen die betrekking hebben op het volgende boekjaar, voor zover hierover in het huidige boekjaar is besloten.

Premiebijdragen

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

- de inkoop van aanspraken als gevolg van tijdsverloop;
- de inkoop van aanspraken in de eindloonregeling als gevolg van promotie en periodieken;
- de risicopremie voor het nabestaandenpensioen;
- de grondslagen voor het berekenen van de actuariële benodigde premie zijn gelijk aan welke worden gehanteerd voor de berekening van de pensioenverplichtingen. De rekenrente voor de gedempte kostendekkende premie bedraagt 4,7%;
- een opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen.

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Onder de beleggingsopbrengsten zijn begrepen de directe en indirecte beleggingsopbrengsten alsmede de vermogensbeheerkosten (inclusief transactiekosten).

Toelichting op de balans (in mln. €)

Beleggingen voor risico pensioenfondsen 2012 (2)

	Stand begin 2012	Aankopen	Verkopen / aflossingen	Netto investerings	Beleggings- opbrengsten	Stand eind 2012
Vastgoedbeleggingen	475		-15	-15	13	473
Aandelen	1.557	492	-500	-8	252	1.801
Vastrentende waarden	2.794	1.328	-1.117	211	347	3.352
Renteswaps	1.181		-541	-541	278	918
Inflatieswaps	-512	124	-3	121	-40	-431
Total return swaps	225	133	-134	-1	-6	218
Credit Default Swaps						
Valutatermijncontracten	-50	67		67	9	26
Opties						
Futures						
Swaptions	1				-1	
Derivaten	845	324	-678	-354	240	731
Overige beleggingen	<u>306</u>	<u>124</u>	<u>-107</u>	<u>17</u>	<u>4</u>	<u>327</u>
Totaal beleggingen	5.977	2.268	-2.417	-149	856	6.684
Derivaten met een negatieve waarde	562					431
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen	<u>612</u>					<u>519</u>
Beleggingen voor risico pensioenfondsen	7.151					7.634

Beleggingen voor risico pensioenfonds 2011 (2)

	Stand begin 2011	Aankopen	Verkopen / aflossingen	Netto investerings	Beleggings- opbrengsten	Stand eind 2011
Vastgoedbeleggingen	470	59	-72	-13	18	475
Aandelen	1.458	1.236	-1.005	231	-132	1.557
Vastrentende waarden	1.913	2.737	-1.936	801	80	2.794
Renteswaps	837		-433	-433	777	1.181
Inflatieswaps	-471	92	-90	2	-43	-512
Total return swaps	798	194	-733	-539	-34	225
Credit Default Swaps			-12	-12	12	
Valutatermijncontracten	-24				-26	-50
Opties	3				-3	
Futures	-3		-9	-9	12	
Swaptions	6				-5	1
Derivaten	1.146	286	-1.277	-991	690	845
Overige beleggingen	<u>514</u>	<u>365</u>	<u>-550</u>	<u>-185</u>	<u>-23</u>	<u>306</u>
Totaal beleggingen	5.501	4.683	-4.840	-157	633	5.977
Derivaten met een negatieve waarde	498					562
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen	<u>281</u>					<u>612</u>
Beleggingen voor risico pensioenfonds	6.280					7.151

‘Totaal beleggingen’ is het bedrag aan beleggingen dat het pensioenfonds actief beheert. Dit bedrag komt niet overeen met het bedrag op de balans onder ‘Beleggingen voor risico pensioenfonds’, omdat derivaten met een negatieve waarde onder de passiva moeten worden verantwoord. Daarnaast zijn de ontvangen zekerheden in het kader van het collateral management geen onderdeel van het actief beheerde vermogen. De ontvangen zekerheden zijn belegd in geldmarktfondsen en de hoogte van deze bedragen fluctueert met de waardeontwikkeling van de derivaten. Tegenover de ontvangen zekerheden staat ook de verplichting om deze weer terug te betalen. De geldmarktfondsen waarin de ontvangen zekerheden zijn belegd hebben een hoge kredietwaardigheid.

Het bedrag aan netto investeringen is gelijk aan het bedrag dat wordt onttrokken aan het totaal van de beleggingen. Dit komt overeen met de kasstroom uit pensioenactiviteiten zoals in het kasstroomoverzicht op pagina 41 is gespecificeerd.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten, zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Op basis van deze verscheidenheid en gradaties in waarderingsmethoden worden de beleggingen ingedeeld naar drie verschillende waarderingsniveaus (levels):

- Level 1 - Directe marktnotering:
  - Level 2 - Afgeleide marktnotering:
  - Level 3 - Waarderingsmodellen en -technieken:
- De waarde is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

De waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Beleggingen naar waarderingsmethode 2012

	Directe marktnotering	Afgeleide marktnotering	Waarderingsmodellen en -technieken	Totaal
Vastgoedbeleggingen	43		430	473
Aandelen	1.695	106		1.801
Vastrentende waarden	1.306	2.046		3.352
Derivaten	26	918	218	1.162
Overige beleggingen	116	210	1	327
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen	519			519
Beleggingen voor risico pensioenfonds	3.705	3.280	649	7.634
Derivaten met een negatieve waarde			-431	-431

Beleggingen naar waarderingsmethode 2011

	Directe marktnotering	Afgeleide marktnotering	Waarderingsmodellen en -technieken	Totaal
Vastgoedbeleggingen	34		441	475
Aandelen	1.453	104		1.557
Vastrentende waarden	1.060	1.734		2.794
Derivaten		1.182	225	1.407
Overige beleggingen	19	286	1	306
Ontvangen zekerheden in geldmarktfondsen	612			612
Beleggingen voor risico pensioenfonds	3.178	3.306	667	7.151
Derivaten met een negatieve waarde	-50		-512	-562

Vorderingen en overlopende activa (3)

	2012	2011
Vorderingen uit hoofde van betaalde zekerheden	36	0

Vorderingen uit hoofde van betaalde zekerheden betreft de tegenwaarde van de door het pensioenfonds betaalde collateralgelden als gevolg van de waardeverandering van derivaten. Tegenover de betaling staat de bovengenoemde vordering, omdat de collateralgelden alleen verschuldigd zijn wanneer het pensioenfonds niet aan zijn verplichtingen zou voldoen. Wanneer het pensioenfonds aan de contractverplichtingen voldoet gedurende de looptijd van de contracten, ontvangt het pensioenfonds de betaalde zekerheden terug. De vordering is rentedragend.

Stichtingskapitaal en reserves (4)

	2012	2011
Stand begin boekjaar	402	527
Uit bestemming saldo van baten en lasten	<u>271</u>	<u>-125</u>
Stand einde boekjaar	673	402
Solvabiliteit		
Minimaal vereist eigen vermogen	258	239
Vereist eigen vermogen	907	831
Aanwezig eigen vermogen	673	402
Stand dekkinggraad einde boekjaar (in %)	111,2	107,2

Technische voorzieningen (5)

	2012	2011
Stand begin boekjaar	5.564	4.964
Pensioenopbouw	120	96
Toeslagverlening		
Rentetoevoeging	85	64
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-252	-251
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-5	-5
Wijziging marktrente	418	665
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Kosten langlevens	76	
Overige actuariële resultaten	<u>-6</u>	<u>31</u>
	436	600
Stand einde boekjaar	6.000	5.564
Rekenrente rentetoevoeging (in %)	1,5	1,3
Gemiddelde gewogen rekenrente per ultimo (in %)	2,3	2,7
Duration van de pensioenverplichtingen (in jaren)	15	15
Samenstelling voorziening pensioenverplichtingen		
Deelnemers	2.566	2.292
Gewezen deelnemers	239	219
Pensioengerechtigden	<u>3.195</u>	<u>3.053</u>
Totaal pensioenverplichtingen	6.000	5.564

Overige schulden en overlopende passiva (6)

	2012	2011
Schulden uit hoofde van ontvangen zekerheden	555	612
Derivaten met een negatieve waarde	431	562
Diversen	11	11
Totaal	997	1.185

De schulden uit hoofde van ontvangen zekerheden hebben betrekking op de collateralgelden die tegenpartijen aan het pensioenfonds hebben betaald om de toekomstige betalingsverplichtingen uit de overeenkomsten zeker te stellen. Het pensioenfonds moet deze bedragen terugbetalen wanneer de tegenpartij aan zijn verplichtingen voldoet. De schulden zijn rentedragend.

Conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving zijn derivaten met een negatieve waarde onder de passiva gerubriceerd. Het pensioenfonds heeft voor deze negatieve waarde zekerheden moeten stellen in de vorm van collateralgelden. De vorderingen die tegenover deze betalingen staan, zijn in de balans gerubriceerd onder 'Vorderingen en overlopende activa'.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

	2012	2011
Vastrentende waarden - Total return swap	4	5
Vastgoedbeleggingen - Infrastructuur	6	6
Totaal	10	11

Total return swap: het recht van de tegenpartij om de total return swap met het aangegeven bedrag aan te vullen.

Infrastructuur: de door de vermogensbeheerder nog niet opgevraagde investeringsruimte.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie van verbonden partijen tussen de bestuurders en werknemers van het pensioenfonds met de bij het pensioenfonds aangesloten ondernemingen. Met de aangesloten ondernemingen vinden transacties 'at arm's length' plaats met onder andere betrekking tot ICT-dienstverlening.

Toelichting op de staat van baten en lasten (in mln. €)

Premiebijdragen van werkgever en werknemers (7)

	2012	2011
Werkgeversgedeelte	74	68
Werknemersgedeelte	32	30
Feitelijke premie	106	98
Kostendekkende premie	138	111
Gedempte kostendekkende premie	89	76

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen 2012 (8)

	Indirect	Direct	Kosten vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-3	20	-4	13
Aandelen	235	23	-6	252
Vastrentende waarden	250	101	-4	347
Derivaten	157	87	-4	240
Overige beleggingen	9	-1	-4	4
Totaal	648	230	-22	856

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen 2011 (8)

	Indirect	Direct	Kosten vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	3	19	-4	18
Aandelen	-144	17	-5	-132
Vastrentende waarden		84	-4	80
Derivaten	576	115	-1	690
Overige beleggingen	-11	-6	-6	-23
Totaal	424	229	-20	633

Vermogensbeheer- en transactiekosten

	2012	2011
Portefeuillebeheerkosten extern beheer	11	12
Portefeuillebeheerkosten intern beheer	4	4
Prestatieafhankelijke vergoedingen	1	2
Bewaarloon en overige kosten	1	1
Transactiekosten	<u>5</u>	<u>1</u>
Totaal	22	20

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (9)

	2012	2011
Ouderdomspensioen	189	189
Nabestaandenpensioen	60	60
Invalideitpensioen	3	2
Afkopen		
Pensioenuitvoeringskosten	<u>5</u>	<u>5</u>
Totaal	257	256

Saldo overdrachten van rechten (10)

	2012	2011
Inkomende waardeoverdrachten	3	2
Uitgaande waardeoverdrachten	<u>-3</u>	<u>-2</u>
Saldo overdrachten van rechten	0	0
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	0	0

Honorarium accountant (in €)

	2012	2011
Controle van de jaarrekening	79.730	73.185
Overige controle opdrachten		
Belastingadvies		
Niet controle diensten	<u>23.146</u>	<u>21.123</u>
Totaal	102.876	94.308

Bezoldiging bestuurders

In 2013 is aan de twee bestuursleden die geen (voormalig) deelnemer zijn, over het vierde kwartaal van 2012 een vergoeding betaald van in totaal € 20.000 exclusief btw.

Risicoparagraaf

Solvabiliteitsbeheer

De doelstelling van het pensioenfonds is om de door de werkgever met de werknemer gesloten pensioenovereenkomst onder de in de uitvoeringsovereenkomst gesloten voorwaarden uit te voeren. Op grond van deze overeenkomst heeft het pensioenfonds de taak om de opgebouwde pensioenen te verzekeren. In de uitvoeringsovereenkomst is vastgelegd dat het pensioenfonds ernaar streeft om de opgebouwde pensioenen en ingegane pensioenen mee te laten groeien met loon- respectievelijk prijsstijgingen. Dit is alleen mogelijk indien het pensioenfonds bereid is om beleggingsrisico te nemen en een beleggingsrendement na te streven dat hoger is dan de groeivoet van de verplichtingen⁴. Dit hogere rendement wordt ook wel aangeduid als 'overrendement'.

Risicoacceptatie

De risicoacceptatie van het bestuur is gebaseerd op de volgende overwegingen:

- in de uitvoeringsovereenkomst staan geen bepalingen die de werkgever verplichten tot bijstortingen in geval van vermogenstekorten;
- de uit de uitvoeringsovereenkomst voortvloeiende premieomvang is klein in relatie tot de pensioenverplichtingen, waardoor de sturingskracht van premieaanpassingen beperkt is;
- in de uitvoeringsovereenkomst is overeengekomen dat het pensioenfonds de ambitie met betrekking tot waardevastheid en welvaartsvastheid financiert uit beleggingsrendement;
- een afgewogen balans tussen te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om op langere termijn invulling te kunnen geven aan de pensioenambitie.

Risicobeleid

Het risicobeleid kent de volgende uitgangspunten:

- risico is de kans dat het pensioenfonds de doelstellingen niet realiseert;
- risico's worden bewust genomen om het benodigde overrendement te realiseren;
- het pensioenfonds beheert het financiële risico en wapent zich tegen onzekerheid, onder andere door het vormen en aanhouden van een financiële buffer.

Beheersmaatregelen

Het kunnen realiseren van de doelstellingen is grotendeels afhankelijk van de ontwikkeling van de solvabiliteit van het pensioenfonds. Het beleggingsbeleid, het toeslagbeleid en het premiebeleid zijn de belangrijkste maatregelen ter beheersing van het solvabiliteitsrisico.

• Beleggingsbeleid

- Door het separeren van de beleggingen in een matchingportefeuille en een returnportefeuille kan het bestuur specifiek en bewust inzetten op een risicorendementsprofiel dat past bij de risicoperceptie.
- De rente- en inflatiematching. Een deel van de beleggingen is afgestemd op de waardeontwikkelingen van de verplichtingen waarbij deels rekening is gehouden met verwachte toekomstige indexaties. De afstemming betreft zowel de rente- als de inflatiekarakteristieken.
- De kans dat de dekkingsgraad daalt tot onder een aanvaardbaar niveau wordt geminimaliseerd door beperking van de risico-omvang van de returnportefeuille.
- Het behalen van rendement. Beleggen in meer risicovolle beleggingscategorieën met een hoog verwacht rendement, zoals aandelen en vastgoedbeleggingen, worden afgestemd op de verdiendoelstelling van het pensioenfonds over langere perioden.

• Toeslagbeleid

De toeslagverlening van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds.

• Premiebeleid

De hoogte van de premie is afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds en is gemaximeerd op 122% van de basispremie.

Bij het vaststellen van het financiële beleid maakt het bestuur gebruik van korte- en lange termijn scenarioanalyses. Jaarlijks herijkt het bestuur de strategie. Deze wordt vertaald naar een jaarplan en een plan voor de komende 5 jaar. Aan de hand van genoemde korte- en lange termijn scenarioanalyses toetst het bestuur of de verwachte uitkomsten op de middellange en langere termijn in overeenstemming zijn met de doelstellingen van het pensioenfonds.

⁴ Gebaseerd op het (risicovrije) rendement van de euroswaprente.

Vereist eigen vermogen

De Pensioenwet eist buffers in de vorm van eigen vermogen. De vereiste hoogte is afhankelijk van de mate waarin het pensioenfonds mismatchrisico neemt. De hoogte van dit vereist eigen vermogen is vastgesteld op grond van het standaardmodel in het Besluit FTK en de Regeling Pensioenwet. Dit model kent eigen risicodefinities. Op grond van het risicoprofiel van het pensioenfonds en onder toepassing van bedoeld standaardmodel bedroeg het vereiste eigen vermogen aan het einde van het boekjaar 15,1% van de verplichtingen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de risicocomponenten die leiden tot het vereist eigen vermogen volgens de definities uit het standaardmodel.

Samenstelling vereist eigen vermogen (in mln. €)

	2012	2011
S1. Rente- en inflatierisico	342	257
S2. Zakelijke waarden risico	636	614
S3. Valutarisico	210	190
S4. Grondstoffenrisico		
S5. Kredietrisico	40	149
S6. Verzekeringstechnisch risico	193	177
S7. Liquiditeitsrisico		
S8. Concentratierisico		
S9. Operationeel risico		
Subtotaal van alle risico's	1.421	1.387
Af: diversificatie-effect	-514	-556
Vereist eigen vermogen	907	831
Technische voorzieningen	6.000	5.564
Als percentage technische voorzieningen	15,1	14,9
Eigen vermogen	673	402
Af: Vereist eigen vermogen	907	831
Reservetekort/-overschot	-234	-429
Als percentage technische voorzieningen	-3,9	-7,7

In het standaardmodel zijn de vermogensisen voor het liquiditeitsrisico, het concentratierisico en het operationeel risico op nihil gezet. Het pensioenfonds heeft wel maatregelen genomen om ook deze risico's te beheersen.

S1. Rente- en inflatierisico

Het renterisico heeft betrekking op het verschil in rentegevoeligheid van de vastrentende waarden ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het pensioenfonds gebruikt naast kasgelden en obligaties ook renteswaps om dit risico te beheersen.

Het inflatierisico maakt geen onderdeel uit van het standaardmodel; dit gaat immers uit van de (onvoorwaardelijke) nominale pensioenverplichtingen. Doordat het pensioenfonds als onderdeel van de financiële strategie inflatieposities aanhoudt, veroorzaakt dit een toename van het risico in het standaardmodel. De beleggingen in inflatiegerelateerde obligaties en inflatieswaps maken dat de nominale dekkingsgraad gevoelig is voor veranderingen in de marktverwachting voor inflatie. De nominale dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt geraakt in scenario's waarin de inflatie daalt. In de berekening van S1 is met dit effect rekening gehouden.

Het risico van de beleggingen in vastrentende waarden ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen bestaat voor een aanzienlijk deel uit de gevoeligheid voor veranderingen in de swapspread⁵. Dit risico is voor een deel gemitigeerd door het aanhouden van beleggingen die zijn gebaseerd op de swaprente (Euribor). In onderstaande tabel zijn de posities opgenomen op basis waarvan het rente- en inflatierisico (S1) is berekend.

Beleggingen met rente- en inflatierisico (in mln. €)

	2012		2011	
	Contractomvang ⁶	Actuele waarde	Contractomvang ⁶	Actuele waarde
Vastrentende waarden				
Eurolanden excl. Europese periferie		1.033		551
Eurolanden Europese periferie		80		21
Overige Europa				
Staatsobligaties (nominaal)		1.113		572
Eurolanden excl. Europese periferie				
Eurolanden Europese periferie			76	
Staatsobligaties (inflatiegerelateerd)				76
Eurolanden excl. Europese periferie		556		397
Eurolanden Europese periferie		313		283
Overige Europa		394		348
Overige		55		62
Covered Bonds		1.318		1.090
Investment Grade		454		376
High Yield		192		164
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		<u>77</u>		<u>275</u>
		3.154		2.553
Derivaten				
Renteswaps	1.909	918	2.848	1.181
Inflatieswaps	1.475	-431	2.029	-512
Total return swaps	304	218	301	225
Totaal		3.859		3.447

* Periferie staat voor de eurolanden Portugal, Italië, Griekenland, Spanje.
* De contractomvang geeft het bedrag aan van de onderliggende positie waarover het contract is afgesloten.

S2. Zakelijke waarden risico

Dit betreft het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen van het niveau en de volatiliteit in marktprijzen van financiële waarden. Fluctuaties in marktprijzen vormen vooral een risico als ze niet of slechts gedeeltelijk samenvallen met de fluctuaties in de waarde van de voorziening pensioenverplichtingen. Ook de mate waarin de marktprijzen fluctueren, de volatiliteit, is een risicobron.

In de tabel op de volgende pagina zijn de posities opgenomen op basis waarvan het zakelijke waarden risico (S2) is berekend. De hier verantwoorde posities in liquide middelen en overlopende activa en passiva zijn verantwoord onder de vermelde beleggingscategorieën, omdat deze verband houden met beleggingstransacties behorende bij de desbetreffende beleggingscategorie. Deze posities zijn niet meegenomen in de berekening van S2, maar wel in de berekening van het kredietrisico S5.

⁵ De swapspread geeft de mate aan waarin de rente op swaps (op basis waarvan de renteswaps en de pensioenverplichtingen worden gewaardeerd) afwijkt van de rente op obligaties.
⁶ De contractomvang geeft het bedrag aan van de onderliggende positie waarover het contract is afgesloten.

Beleggingen met zakelijke waarden risico (in mln. €)

	2012		2011	
	Contractomvang ⁷	Actuele waarde	Contractomvang ⁷	Actuele waarde
Vastgoedbeleggingen				
Kantoren		49		59
Winkels		165		167
Overig vastgoed		57		60
Infrastructuur		159		155
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		<u>43</u>		<u>34</u>
Totaal		473		475
Aandelen				
Europa		648		555
Amerika		479		423
Japan en Pacific		195		198
Emerging markets		479		380
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		<u>—</u>		<u>1</u>
Totaal		1.801		1.557
Vastrentende waarden				
Special Markets		82		104
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		<u>116</u>		<u>137</u>
Totaal		198		241
Overige beleggingen				
Hedge funds				
Macro		30		33
Fund of funds		132		128
Multi strategy		5		6
Long/short				79
Event driven		43		40
Diversen		1		1
Liquide middelen en overlopende activa/passiva		<u>116</u>		<u>19</u>
Totaal		327		306
Derivaten				
Swaptions (deltawaarde)			22	1
Valutatermijncontracten	-1.065	<u>26</u>	-1.097	<u>-50</u>
Totaal		26		-49
Totaal		2.825		2.530

⁷ De contractomvang geeft het bedrag aan van de onderliggende positie waarover het contract is afgesloten.

Onderstaande tabel laat de aansluiting zien tussen de posities op basis waarvan S1 en S2 zijn berekend en het totaal van de beleggingen.

Verdeling beleggingen (in mln. €)

	2012	2011
Gerubriceerd onder S1. rente- en inflatierisico	3.859	3.447
Gerubriceerd onder S2. zakelijke waarden risico	<u>2.825</u>	<u>2.530</u>
Totaal beleggingen	6.684	5.977

S3. Valutarisico

Dit is het risico als gevolg van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva dan wel inkomsten en uitgaven op het gebied van vreemde valuta. Het pensioenfonds beperkt het valutarisico door het afsluiten van valutatermijncontracten ter afdekking van het risico op de US dollar.
Van het totaal belegd vermogen van € 6.684 miljoen (2011: € 5.977 miljoen) luidt omgerekend € 2.082 miljoen (2011) € 1.987 miljoen) in een andere valuta dan de euro.

Netto valutapositie (in mln. €)

	2012			2011		
	Balans positie	Valuta derivaten	Netto positie	Balans positie	Valuta derivaten	Netto positie
US dollar	1.117	-1.065	52	1.126	-1.097	29
Japanse Yen	84		84	107		107
Australische dollar	80		80	67		67
Britse Pond	210		210	226		226
Overige valuta's	<u>591</u>	<u> </u>	<u>591</u>	<u>461</u>	<u> </u>	<u>461</u>
Totaal	2.082	-1.065	1.017	1.987	-1.097	890

S5. Kredietrisico

Dit is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (kredieten, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt.

Kredietkwaliteit vastrentende waarden (Moody's rating)

	2012		2011	
	Actuele waarde	In %	Actuele waarde	In %
Aaa	2.853	68,5	2.825	78,9
Aa1	209	5,0	10	0,3
Aa2	157	3,8	26	0,7
Aa3	50	1,2	96	2,7
A1	39	0,9	261	7,3
A2	46	1,1	45	1,2
A3	421	10,1		
Baa1	75	1,8		
Baa2	4	0,1		
Baa3	89	2,1	96	2,7
< Baa3	212	5,1	210	5,9
Geen rating	<u>11</u>	<u>0,3</u>	<u>12</u>	<u>0,3</u>
Totaal	4.166	100,0	3.581	100,0

In onderstaande tabel wordt getoond hoe het totaalbedrag op basis waarvan het kredietrisico is berekend, is opgebouwd. De liquide middelen en de per saldo ontvangen zekerheden zijn belegd in geldmarktfondsen met een Aaa-rating.

Beleggingen met kredietrisico (in mln. €)

	2012	2011
Vastrentende waarden onder S1. (exclusief liquiditeiten en overlopende activa/passiva)	3.077	2.278
Total return swaps	218	225
Liquiditeiten in beleggingsportefeuilles en overlopende activa/passiva	352	466
Ontvangen zekerheden	519	612
Totaal	4.166	3.581

Het pensioenfonds neemt deel aan een zogenoemd ‘securities lending program’. Hierbij ontvangt het pensioenfonds een vergoeding voor het tijdelijk uitlenen van effecten. Ultimo 2012 bedroeg de waarde van de uitgeleende effecten € 212 miljoen (aandelen € 77 miljoen, vastrentende waarden € 135 miljoen). Hiervoor zijn zekerheden ontvangen ter waarde van € 227 miljoen. Het pensioenfonds accepteert in dit ‘lending program’ sinds 2007 geen kasgelden meer als onderpand.

De beheersing van kredietrisico naar tegenpartijen vindt plaats op basis van de volgende processen:

Limietenstructuur

De limieten hebben betrekking op de kredietwaardigheidsklasse. Deze limieten worden dagelijks gemonitord en eventuele overschrijdingen worden in functiescheiding gerapporteerd.

Geaccordeerde tegenpartijen

Het pensioenfonds hanteert een lijst met geaccordeerde solide tegenpartijen. Alleen op deze tegenpartijen mag kredietrisico gelopen worden uit hoofde van geldmarktbeleggingen en Over the counter (OTC) derivaten.

Collateral management proces

Om het kredietrisico te beheersen wordt voor OTC producten op dagelijkse basis collateralgelden ontvangen of betaald. Met alle tegenpartijen van OTC producten worden ISDA-contracten aangegaan met een Credit Support Annex (CSA) waarin het collateral management is geregeld. De ontvangen collateralgelden belegt het pensioenfonds in geldmarktfondsen met een hoge kredietwaardigheid.

S6. Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico omvat de risico's van negatieve resultaten op de actuariële kanssystemen. Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is de ontwikkeling van de levensverwachting van de verzekerden. Ouderdoms- en partnerpensioen worden levenslang uitgekeerd. Naarmate verzekerden langer leven zal de voorziening pensioenverplichtingen hoger uitvallen. De afgelopen jaren bleek steeds dat de levensverwachting (en de voorzienbare trend) van de Nederlandse bevolking en die van de verzekerden bij het pensioenfonds toenam. Door toepassing van de AG prognosetafel 2012 – 2062 met correcties op de sterftekansen op basis van ervaringssterfte is het langlevensrisico verdisconteerd in de technische voorzieningen. Het kortlevenrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden van een deelnemer mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor het pensioenfonds geen of onvoldoende voorzieningen heeft getroffen. Het langlevens- en kortlevenrisico zijn tegengesteld aan elkaar en beide risico's compenseren elkaar daarom in zekere mate. Gezien de omvang van het verzekerdenbestand heeft het pensioenfonds geen aanvullende herverzekering voor dit risico. In het vereist eigen vermogen wordt een buffer aangehouden voor het verzekeringstechnisch risico. Deze buffer is berekend volgens het formularium uit het standaardmodel.

S7. Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. De korte termijn liquiditeitsbehoefte is bij het pensioenfonds voor het grootste deel afhankelijk van de waardeontwikkeling van de derivaten. Van vrijwel alle derivatenposities wordt dagelijks het waardeverschil afgerekend in de vorm van collateralgelden. Gevolg is dat de benodigde liquiditeiten afhankelijk zijn van de richting waarin de markten zich ontwikkelen. Zo genereren renteswaps bij een stijgende rente grote liquiditeitsbehoeften; inflatieswaps doen dat bij een dalende inflatieverwachting. Bij de valutatermijncontracten leidt vooral een stijgende US dollar tot liquiditeitsbehoeften. Het pensioenfonds beheerst het liquiditeitsrisico door periodieke analyse van de liquiditeitsvraag onder verschillende scenario's af te zetten tegen de capaciteit om aan deze liquiditeitsvraag te voldoen. Bij het samenstellen van de beleggingsportefeuilles wordt rekening gehouden met de mogelijkheid om snel, zonder veel kosten aan de liquiditeitsvraag te kunnen voldoen. Het liquiditeitsrisico wordt maandelijks gerapporteerd.

S8. Concentratierisico

Het concentratierisico is het risico dat ontstaat doordat de beleggingen onvoldoende gediversifieerd zijn. Het risico kan zich voordoen door een relatief groot deel van het vermogen te beleggen in één specifieke vermogenstitel, één specifieke vermogensbeheerder, één specifiek product of één specifieke tegenpartij in derivatenposities. Inzake het concentratierisico wordt als zodanig maandelijks gerapporteerd.

S9. Operationeel risico

Het operationeel risico heeft betrekking op een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Beheersmaatregelen die het operationeel risico beperken zijn onder andere de instelling van een professionele uitvoeringsorganisatie waarin voldoende gekwalificeerde medewerkers belast zijn met de dagelijkse gang van zaken, alsmede adequate functiescheidingen binnen de uitvoeringsorganisatie.

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Hoogovens

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening over 2012 van Stichting Pensioenfonds Hoogovens te IJmuiden gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012 en de staat van baten en lasten over 2012 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Hoogovens per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 13 mei 2013
KPMG ACCOUNTANTS N.V.

A.J.H. Reijns RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Hoogovens te Beverwijk is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het verslagjaar 2012.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoording van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132, aangezien er sprake is van een reservetekort.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Hoogovens is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Purmerend, 13 mei 2013

Drs. H. Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Informatie omtrent de uitvoeringsovereenkomst

Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsovereenkomst met de aangesloten werkgever waarin de wederzijdse verhouding is geregeld. Deze overeenkomst is voor het laatst gewijzigd op 19 december 2008. Het bestuur stelt jaarlijks de premie vast op basis van de verwachte financiële positie van het pensioenfonds en de per regeling vastgelegde basispremie. In de uitvoeringsovereenkomst ligt onder andere vast welke premies de onderneming maximaal dient te betalen. De opslag op de basispremie zal nimmer meer bedragen dan 22% van de in enig jaar verschuldigde premies. De basispremies zijn vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie. De uitvoeringsovereenkomst kent geen bepalingen die de aangesloten werkgevers verplichten om tekorten bij het pensioenfonds aan te vullen.

De per 31 december 2012 aangesloten werkgevers zijn:

- Tata Steel IJmuiden B.V.
- Tata Steel Nederland Technology B.V.
- Tata Steel Nederland Services B.V.
- Danieli Corus Technical Services B.V.
- Namascor B.V.

Bijlagen

Bijlage 1: Structuur Stichting Pensioenfonds Hoogovens

Profiel

Stichting Pensioenfonds Hoogovens voert de pensioenregelingen uit voor de (ex-) werknemers van de Sociale Eenheid IJmuiden en van Namascor B.V. Deze uitvoering omvat het administreren en uitbetalen van pensioenen en het op prudente wijze beleggen en beheren van het pensioenvermogen.

De bestuursstructuur van het pensioenfonds ligt vast in de statuten van het pensioenfonds. De pensioenregeling is vastgelegd in een tweetal pensioenreglementen: het pensioenreglement 2002 en het pensioenreglement 2006. De statuten en de pensioenreglementen zijn op aanvraag beschikbaar voor belangstellenden en staan ook op de website van het pensioenfonds: www.pfhoogovens.nl.

Organisatie

Raad van Beheer

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door een Raad van Beheer met een omvang van twaalf leden. Zes leden worden als werkgeversvertegenwoordigers benoemd door de directie van Tata Steel Nederland B.V. De werknemers en de pensioengerechtigden worden vertegenwoordigd door elk drie leden. De werknemersleden worden benoemd door de Centrale Ondernemingsraad van Tata Steel Nederland B.V. De pensioengerechtigde leden worden door de Raad van Beheer benoemd na verkiezing door en uit de pensioengerechtigden volgens een door de Raad van Beheer vast te stellen verkiezingsreglement.

De voorzitter, plaatsvervangend voorzitter, secretaris en plaatsvervangend secretaris vormen samen met het werknemerslid of het pensioengerechtigd lid dat daartoe door de Raad van Beheer is aangewezen, het dagelijks bestuur van de Raad van Beheer.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt tenminste één keer per jaar verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan over zijn beleid en de wijze waarop dit beleid is uitgevoerd, alsmede over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur.

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit:

- twee leden namens de werkgever, te benoemen door de directie van Tata Steel Nederland B.V.;
- twee leden namens de deelnemers, te benoemen door de Centrale Ondernemingsraad van Tata Steel Nederland B.V.;
- twee leden namens de pensioengerechtigden, te benoemen door de voor deze geleding representatieve organisaties.

Commissies

Het pensioenfonds heeft vijf statutaire commissies:

- de Adviescommissie beleggingen en risico;
- de Adviescommissie financiering en risico;
- de Adviescommissie audit en rapportages;
- de Geschillen- en klachtencommissie;
- de Commissie van intern toezicht.

Adviescommissie beleggingen en risico

De Adviescommissie beleggingen en risico (ABR) adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over de beleggingsaangelegenheden. De ABR bestaat uit tenminste vijf en ten hoogste zeven leden die worden aangewezen/benoemd conform hetgeen in artikel 17 van de statuten is bepaald.

Adviescommissie financiering en risico

Het bestuur laat zich bij het vaststellen van de financiële opzet gevraagd en ongevraagd adviseren door de Adviescommissie financiering en risico (AFR). De AFR bestaat uit tenminste vier en ten hoogste zeven leden die worden aangewezen/benoemd conform hetgeen in artikel 18 van de statuten is bepaald. De AFR adviseert over een doelmatig financieel beleid.

Adviescommissie audit en rapportage

Het bestuur laat zich gevraagd en ongevraagd adviseren door de Adviescommissie audit en rapportages (AAR). De AAR beziet met name de inrichting van processen, verslaglegging, de compliancefunctie en voert overleg met de Commissie van intern toezicht. De AAR bestaat uit tenminste drie leden die worden aangewezen/benoemd conform hetgeen in artikel 19 van de statuten is bepaald.

Geschillen- en klachtencommissie

De Geschillen- en klachtencommissie behandelt de geschillen tussen het pensioenfonds en belanghebbenden over de toepassing van de statuten en de pensioenreglementen. Ook behandelt deze commissie klachten over het functioneren van het pensioenfonds. De Geschillen- en klachtencommissie bestaat uit twee werkgeversleden en twee werknemersleden uit het bestuur.

Commissie van intern toezicht

De Commissie van intern toezicht beoordeelt de wijze waarop het pensioenfonds door middel van beleids- en bestuursprocedures en -processen wordt aangestuurd, alsmede de wijze waarop het bestuur omgaat met de risico's op de langere termijn. De commissie rapporteert tenminste jaarlijks haar bevindingen aan het bestuur. De commissie bestaat uit tenminste drie onafhankelijke externe deskundigen die worden benoemd door het bestuur.

Bijlage 2: Personalia (situatie mei 2013)

Raad van Beheer

namens werkgever

	<i>in functie sinds</i>
ir. W.J.H.M.B. (Wim) Hamers*, voorzitter	2011
drs. G.J. (Geert-Jan) Haveman*, plv. voorzitter	2004
drs. J.J. (Jaap) Borst RT	2013
drs. J. (Jelle) Mensonides	2012
drs. F.O. (Frants) Nielsen RC	2005
J. (Nita) Studen - Kiliaan	2012

namens werknemers en pensioengerechtigden

dr. R. (Rob) Verhoef*, secretaris	2005
dr. H. (Hans) Blok*, plv. secretaris	2007
drs. F. (Frans) Candel*	2013
drs. G.H. (Gerard) Horn	2008
ir. G.J. (Guus) Keilman RO	2006
J.T. (Jan) de Ridder	2013

* leden dagelijks bestuur

Adviescommissie beleggingen en risico

Frants Nielsen, voorzitter	
Hans Blok	
Frans Candel	
Jelle Mensonides	
Nita Studen - Kiliaan	
Prof. dr. J. (Jaap) Koelewijn	2009
drs. H. (Henny) Kapteijn RA	2010

Adviescommissie financiering en risico

Geert-Jan Haveman, voorzitter
Jaap Borst
Gerard Horn
Nita Studen - Kiliaan
Rob Verhoef

Adviescommissie audit en rapportages

Jaap Borst, voorzitter
Guus Keilman
Jan de Ridder

Geschillen- en klachtencommissie

Wim Hamers
Geert-Jan Haveman
Guus Keilman
Jan de Ridder

Commissie van intern toezicht

drs. C. (Cathrin) van der Werf, voorzitter	2008
P. (Piet) van Meurs RA	2012
G.E.A. (Geert) van Til MBA	2011

Verantwoordingsorgaan

ir. E (Ernst) Hoogenes, voorzitter (namens werkgever)	2008
ir. F.H.M. (Frank) Wijtvliet (namens werkgever)	2009
A. (André) van Henten (namens werknemers)	2008
W. (Wouter) Roubos (namens werknemers)	2008
mr. G.J. (Gerard) Heeres (namens pensioengerechtigden)	2008
S.C.M. (Simon) de Ruijter RA (namens pensioengerechtigden)	2011

Directeur

mr. drs. J.J. (Hans) van de Velde

Afdelingshoofden

drs. J. (Jelles) van As RBA, *Directeur Beleggingen*
drs. R.F. (Richard) den Bult RA RE, *Pensioenen*
drs. P.G. (Piet) van der Graaff, *Secretariaat & Juridische Zaken*
H.T.M. (Harry) Lensen FC, *Control & Riskmanagement*

Accountant

KPMG Accountants N.V., A.J.H. Reijns RA

Actuaris

Towers Watson, drs. H. Zaghdoudi AAG

Bijlage 3: Begrippenlijst

ABTN	In de Actuariële en bedrijfstechnische nota ligt vast op welke wijze het pensioenfonds is georganiseerd en hoe invulling wordt gegeven aan het beleid gericht op het behalen van de (wettelijke) doelstellingen.
AFM	Autoriteit Financiële Markten.
ALM	Het Asset Liability Managementmodel (ALM) omvat het beleggings-, toeslag- en premiebeleid, waarbij rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van de bezittingen (assets) en de verplichtingen (liabilities) van het pensioenfonds, in samenhang met economische omstandigheden en de risicohouding.
Basispremie	De in de uitvoeringsovereenkomst opgenomen premiepercentages over de pensioengrondslag. De basispremie is vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie met een rekenrente van 4,7% en de verwachte ontwikkeling van het deelnemersbestand. De basispremie kan worden verhoogd met een opslag van maximaal 22% en worden verlaagd met een korting van maximaal 90%.
Beleggingsopbrengsten	De directe en indirecte opbrengsten uit het belegd vermogen.
Benchmark	Een maatstaf, bijvoorbeeld een beursindex of rentecurve, waarmee door het pensioenfonds behaalde rendementen kunnen worden vergeleken.
CAO-verhoging	De procentuele en structurele wijzigingen van de lonen conform de CAO van de sociale eenheid IJmuiden.
Collateralgelden	In geld ontvangen of verstrekte zekerheden ter dekking van verplichtingen die voortkomen uit bepaalde beleggingstransacties.
Consumentenprijsindex	Maatstaf die de stijging van de consumentenprijzen (prijsinflatie) in Nederland weergeeft. Het pensioenfonds hanteert voor toeslagverlening de door het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgestelde consumentenprijsindex voor alle huishoudens over twaalf maanden, van oktober tot oktober, voorafgaand aan de beslissing over toeslagverlening.
Dekkingsgraad	De verhouding tussen enerzijds de nominale voorziening pensioenverplichtingen plus het eigen vermogen en anderzijds de nominale voorziening pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage.
Derivaten	Van effecten afgeleide beleggingsproducten, zoals futures, opties en swaps.
Diversificatie-effect	Het effect dat het totale risico kleiner is dan de som van de afzonderlijke risico's doordat de betreffende gebeurtenissen slechts zelden tegelijk optreden.
DNB	De Nederlandsche Bank.
Duration	Duration is de kasstroom gewogen looptijd van een verzameling van toekomstige kasstromen uitgedrukt in jaren.
Eigen vermogen	De netto bezittingen van het pensioenfonds minus de voorziening pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen is de buffer van het pensioenfonds om negatieve ontwikkelingen op te vangen.

Ervaringssterfte	Ervaringssterfte is de verhouding in de verwachte sterfte tussen enerzijds de pensioenfondspopulatie en anderzijds de gehele Nederlandse bevolking. Het is in feite een verzamelnaam voor alles wat een verschil in sterfterisico tussen de beide groepen kan veroorzaken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan kenmerken als opleiding, beroep, inkomen, medische historie en persoonlijke leefstijl. Als gevolg van de ervaringssterfte kan het noodzakelijk zijn dat er een correctie wordt toegepast op de bevolkingssterftetekansen in de overlevingstafels. De correctiefactoren voor ervaringssterfte zijn bij Stichting Pensioenfonds Hoogovens voor mannen tot 55 jaar gelijk aan 0,7; lineair oplopend tot 0,9 op 65 jaar; daarna 0,9. Voor vrouwen zijn de factoren voor alle leeftijden op 0,95 gesteld.
Feitelijke premie	De premie die in rekening is gebracht.
Financieel Toetsingskader (FTK)	Het FTK is het onderdeel van de Pensioenwet waarin de wettelijke financiële eisen aan pensioenfondsen zijn vastgelegd.
Future	Beursgenoteerd termijncontract.
GBMV	In de tafels van het Actuarieel Genootschap (AG) zijn overlevingskansen opgenomen voor de Gehele Bevolking Mannen (GBM) en Gehele Bevolking Vrouwen (GBV), dit vormt tezamen GBMV. Tot eind 2008 gebruikte het pensioenfonds voor het berekenen van onder meer de voorziening GBMV tafels uit de periode 2000-2005. Vanaf 2009 zijn prognosetafels 2005-2050 van het AG gebruikt waarin niet alleen de GBMV tafels zijn opgenomen, maar ook een toekomsttend voor de komende 50 jaar. Vanaf eind 2010 gebruikte het pensioenfonds de prognosetafel 2010-2060. Eind 2012 zijn de GMBV-tafels wederom aangepast. Het pensioenfonds hanteert sinds eind 2012 de prognosetafel 2012-2062.
Gedempte kostendekkende premie	De kostendekkende premie wordt berekend met een rente afgeleid van het op de lange termijn verwachte rendement. Het pensioenfonds hanteert een rente van 4,7% voor het vaststellen van de gedempte kostendekkende premie.
Groeivoet van de verplichtingen	De rentetoevoeging en waardeverandering van de voorziening pensioenverplichtingen in het boekjaar berekend op basis van de rentetermijnstructuur zoals door DNB gepubliceerd, uitgedrukt in een percentage van de gemiddelde voorziening pensioenverplichtingen. Het is daarmee een maatstaf om het rendement op beleggingen te toetsen. Het pensioenfonds streeft ernaar op langere termijn een rendement op beleggingen te behalen dat ruim 2% hoger ligt dan de groeivoet van de verplichtingen. Dit overrendement kan worden gebruikt voor toeslagverlening, de financiering van onder andere de kosten van langlevens of reservevorming.
Inlatiegerelateerde obligaties	Obligaties waarvan de couponbetaling en de hoofdsom worden gecorrigeerd voor inflatie.
Inflatieswap	Overeenkomst tot ruil van inflatiestromen of inflatierisico's met een andere partij. Het pensioenfonds gebruikt inflatieswaps om het risico van onverwachte inflatie af te dekken.
CSA	Credit Support Annex. CSA is een bijlage bij de overeenkomst waarin afspraken zijn vastgelegd die tot doel hebben het kredietrisico tussen de partijen te elimineren of te verlagen.
Kostendekkende premie	Op grond van de Pensioenwet vastgestelde premie die actuarieel benodigd is in verband met de inkoop van pensioenverplichtingen, op basis van een nominale marktrente in enig jaar, inclusief de opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en de opslag nodig voor uitvoeringskosten.
Looninflatie	De procentuele en structurele wijzigingen van de lonen conform de CAO van Tata Steel IJmuiden in een kalenderjaar.

Matching	Het proces waarbij de verwachte kasstromen die voortvloeien uit het pensioenvermogen worden afgestemd met de verwachte kasstromen uit hoofde van toekomstige uitkeringen.
Minimaal vereist eigen vermogen	Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het eigen vermogen. Indien het pensioenfonds een eigen vermogen heeft dat lager ligt dan het minimaal vereist eigen vermogen (er is dan sprake van een dekkingstekort), dan moet het DNB hierover onverwijld informeren en een kortetermijnherstelplan opstellen. Een langdurig dekkingstekort kan ertoe leiden dat het pensioenfonds pensioenaanspraken en -rechten moet korten.
Minimaal vereiste dekkingsgraad	De dekkingsgraad die hoort bij het minimaal vereist eigen vermogen.
Mismatchrisico	De kans dat het rendement op beleggingen lager is dan de groeivoet van de verplichtingen. Voor dit risico dient het pensioenfonds buffers aan te houden in de vorm van een vereist eigen vermogen. Het pensioenfonds verwacht dat het nemen van mismatchrisico leidt tot overrendement waardoor invulling kan worden gegeven aan de ambities van het pensioenfonds.
Nominaal pensioencontract	Een pensioencontract dat zich richt op het zekerstellen van de nominale pensioenrechten en -aanspraken.
Optie	Opties geven het recht om tot een bepaalde datum een bepaalde hoeveelheid onderliggende waarden tegen een vooraf vastgestelde koers te kopen (calloptie) of te verkopen (putoptie).
OTC	Over the counter. Engelse term voor onderhandse (dat wil zeggen buiten een effectenbeurs om) handel in effecten, derivaten, valuta's of andere financiële producten.
Overlevingstafel	Geeft aan wat de overlevingskansen zijn per leeftijd van mannen en vrouwen in Nederland. Wordt gebruikt bij de berekening van de kasstromen van de opgebouwde pensioenen.
Overrendement	Verschil tussen het rendement op beleggingen en de groeivoet van de verplichtingen. Het overrendement kan worden gebruikt om toeslagen te verlenen of reserves te vormen.
Pensioengevend salaris	Dat deel van het salaris waarover eindlooppensioen wordt opgebouwd.
Reëel pensioencontract	Een pensioencontract dat zich richt op het realiseren van de pensioenrechten en -aanspraken inclusief toeslagen.
Rendement op belegging	De beleggingsopbrengsten uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen.
Renteswap	Overeenkomst tot ruil van rentestromen of renterisico's met een andere partij. Het pensioenfonds gebruikt renteswaps om de rentegevoeligheid van de beleggingen af te stemmen op de rentegevoeligheid van de voorziening pensioenverplichtingen.
Rentetermijnstructuur	Rentepercentage per looptijd. Wordt gebruikt bij het berekenen van de voorziening pensioenverplichtingen om te anticiperen op toekomstige opbrengsten uit beleggingen. Voor het vaststellen van de voorziening pensioenverplichtingen gebruikt het pensioenfonds de rentetermijnstructuur die door DNB is gepubliceerd.

Resultaat op beleggingen	Verskil tussen de beleggingsopbrengsten en de benodigde rentetoevoeging plus de waardeverandering als gevolg van verandering van de rentetermijnstructuur van de voorziening pensioenverplichtingen.
Rijpingsgraad	De rijpingsgraad geeft een indicatie voor de mate van vergrijzing van het pensioenfonds en komt overeen met het aandeel van de pensioengerechtigden in de totale voorziening pensioenverplichtingen.
Solvabiliteit	Het vermogen van het pensioenfonds om op langere termijn aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.
Streefdekkingsgraad	De dekkingsgraad die behoort bij een eigen vermogen dat voldoende is om alle toekomstige verwachte prijsinflatie in te kopen. Deze dekkingsgraad komt overeen met een reële dekkingsgraad van 100%. Het pensioenfonds streeft naar ten minste de streefdekkingsgraad. In de ABTN is in een beleidsstaffel vastgelegd hoe het pensioenfonds omgaat met premie en toeslag indien de dekkingsgraad zich onder de streefdekkingsgraad bevindt.
Termijncontract	Een overeenkomst waarbij de koper zich verplicht op een bepaalde datum een vermogenstitel van de verkoper te kopen tegen een vooraf vastgestelde prijs.
Toeslagen	Verhogingen van de pensioenen van deelnemers met de looninflatie alsmede de pensioenen van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers met de prijsinflatie.
Total return swap	Overeenkomst tot ruil van verschillende typen rendementen of risico's met een andere partij. Het pensioenfonds gebruikt total return swaps (TRS) voornamelijk om het rendement op obligaties te ruilen voor variabele rente (zoals Euribor) plus een opslag.
Vereist eigen vermogen	Het vereist eigen vermogen is het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste moet beschikken. De omvang van het vereist eigen vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds. Hoe meer mismatchrisico het pensioenfonds neemt, des te meer eigen vermogen vereist is als buffer voor dit risico. Indien een pensioenfonds een eigen vermogen heeft dat lager is dan het vereist eigen vermogen (er is dan sprake van een reservetekort), dan moet het een langetermijnherstelplan indienen bij DNB.
Vereiste dekkingsgraad	De dekkingsgraad die hoort bij het vereist eigen vermogen.
Voorziening pensioenverplichtingen	De kasstromen van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten contant gemaakt tegen een rentetermijnstructuur.
Waardeoverdracht	Het overdragen van de waarde van verkregen pensioenaanspraken door de pensioenuitvoerder van de oude werkgever aan de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever, die voor deze waarde nieuwe pensioenaanspraken toekent.
WGA	Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten. Deze regeling maakt deel uit van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA).

Summary

Key figures *(amounts in millions of €)*

	2012	2011	2010	2009	2008
Number of participants					
Members	9,824	9,893	10,267	10,775	11,312
Deferred pensioners	4,136	4,285	4,774	5,012	8,083
Pensioners	<u>15,649</u>	<u>15,782</u>	<u>15,948</u>	<u>15,662</u>	<u>15,421</u>
Total	29,609	29,960	30,989	31,449	34,816
Pension liabilities					
Provision	6,000	5,564	4,964	4,521	4,499
Duration	15	15	14	13	13
Average weighted interest (in %)	2.3	2.7	3.5	3.9	3.6
Investments					
Real estate	473	475	470	437	493
Equities	1,801	1,557	1,458	1,173	800
Fixed interest	3,352	2,794	1,913	1,914	1,933
Derivatives	731	845	1,146	1,272	1,106
Other investments	<u>327</u>	<u>306</u>	<u>514</u>	<u>517</u>	<u>416</u>
Total investments	6,684	5,977	5,501	5,313	4,748
Solvency					
General reserve	673	402	527	782	249
Change in general reserve	271	-125	-255	533	-1,121
Funding ratio (in %)	111.2	107.2	110.6	117.3	105.5
Required funding ratio (in %)	115.1	114.9	115.4	115.4	117.1
Return on investments versus pension liabilities (in %)					
Return on investments	14.4	11.7	6.4	15.3	-6.0
Return on pension liabilities	9.1	14.5	9.1	0.4	22.4
Avarage return on investments over the past 5 years	8.1	5.7	3.7	5.3	5.3
Avarage return on pension liabilities over the past 5 years	10.9	8.5	4.8	4.6	5.4

Financial policy and risk

Strategic goals and financial framework

The strategic goals of the fund are:

- to realize the pension rights as laid down in the pension scheme;
- to generate a return on investment sufficient to meet the needs of inflation-linked pensions;
- cost-effectiveness of the pension scheme;
- an acceptable level of financial risk.

In order to achieve these strategic goals the fund has implemented a financial policy which seeks to match the cash flow characteristics by combining investment in nominal and inflation-linked bonds and interest and inflation derivatives. This is accomplished with investments in credits, equities, real estate, infrastructure and absolute return strategies, in order to maintain an adequate performance potential for the portfolio as a whole. The latter is important for preserving the cost-effectiveness of the pension scheme. Accordingly, the assets under management have been split into two separate portfolios: a matching portfolio and a return portfolio.

To facilitate decision-making in relation to premiums, indexation and investment policy, a framework is used in which the central parameter is the funding ratio based on a real market value of the liabilities¹. Although the Board may decide to deviate from it, the decisions listed below were made in line with this framework.

An important issue in 2012 was the adaption of governance structure. The size of the board is reduced from 16 to 12 members. Also two external experts in the field of investment and risk management joined the board. Another issue was raising the retirement age for the state old age pension.

Results for 2012

In 2012 the funding ratio of the pension fund increased from 107,2% in January to 111,2% at the end of the year. The increase is mainly caused by the high investment return of 14,4%. The increase has been limited by the extremely low interest and the additional reservation that was taken because of the rising life expectancy. The funding ratio would have been 1,4 percentage points higher without that reservation.

The Board decided to continue a cautious policy and to give priority to gain enough assets compared to the level of liabilities. Therefore the ambition to compensate active members and pensioners for inflation could, like in 2011, again not be met.

Outlook

Given the policies in the previous years, the fund expects to have a adequate basis for further recovery in the coming years. However, future developments in the financial markets are crucial for the pension fund to be able to meet its ambitions. The board will continue to seek a carefully considered balance between risk and return in relation to the fund's goals.

¹ This is the value of the pension liabilities including expected price inflation.

Financial statements (amounts in millions of €)

Balance sheet as per december 31

	2012	2011
Assets		
Investments	7,634	7,151
Receivables	<u>36</u>	<u>0</u>
	7,670	7,151
Liabilities		
General reserve	673	402
Provision for pension liabilities	6,000	5,564
Payables	<u>997</u>	<u>1,185</u>
	7,670	7,151

Statement of income and expenses

	2012	2011
Income		
Contributions receivable	106	98
Return on investments	<u>856</u>	<u>633</u>
	962	731
Expenses		
Change in market value pension liabilities	436	600
Benefits payable	252	251
Transfers in and out		
Operating expenses	3	4
Other expenses	<u>—</u>	<u>1</u>
	691	856
Fund result	271	-125

COLOFON

Een uitgave van
Stichting Pensioenfonds Hoogovens

Bezoekadres
Wijckermolen 202
1941 JA Beverwijk

Postadres
Postbus 10000
1970 CA IJmuiden

Telefoon
(0251) 49 10 83

Fax
Algemeen: (0251) 471081
Beleggingen: (0251) 470225
Pensioenen: (0251) 471180

E-mail
Pensioenservices@pfhoogovens.nl

Internet
www.pfhoogovens.nl

